

Агуулга

Нэг. Төслийн товч танилцуулга	3
1.1. Төслийн хүчин чадал.....	3
1.2. Технологийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим	4
1.3. Тоног төхөөрөмж, техникийн үзүүлэлтүүд	7
1.4. Төслийн байгалийн баялаг ашиглалт	10
1.5. Төслөөс гарах хог хаягдал	11
Хоёр. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	14
2.1. Гол сөрөг нөлөөлөл	14
2.2. БОЛЗОШГҮЙ сөрөг нөлөөлөл.....	16
Гурав. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт.....	17
3.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт.....	17
3.2. Нөхөн сэргээлт, тохижилтын төлөвлөгөөний биелэлт	19
3.3. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	22
3.4. Химийн бодисын ЭРСДЭЛИЙН менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	22
3.5. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	23
3.6. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт.....	23
3.7. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт.....	25

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төсөл хэрэгжүүлэгч

“М Кэй Ай” ХХК

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019007128

Регистрийн дугаар: 2626411

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг

Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, UB март худалдааны төвийн 5 давхарт 510 тоот.

Утас/Факс:+976-11-311170, 91110093, 91111193

Төслийн байршил:

Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн 20-р хорооны нутаг дэвсгэр “Хүнс Трейд” ХХК-ийн эзэмшилд байгаа үйлдвэрлэлийн зориулалттай 1.36 га газарт түрээсээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Хүснэгт 1. Үйлдвэрийн талбайн солбицол

№	Уртраг	Өргөрөг	№	Уртраг	Өргөрөг
1	107° 44' 45.60"	47° 54' 28.67"	4	107° 44' 53.58"	47° 54' 28.01"
2	107° 44' 46.77"	47° 54' 30.78"	5	107° 44' 51.02"	47° 54' 28.54"
3	107° 44' 53.89"	47° 54' 31.58"	6	107° 44' 50.71"	47° 54' 27.29"

Зураг 1. Талбайн байршил

1.1. ТӨСЛИЙН ХУЧИН ЧАДАЛ

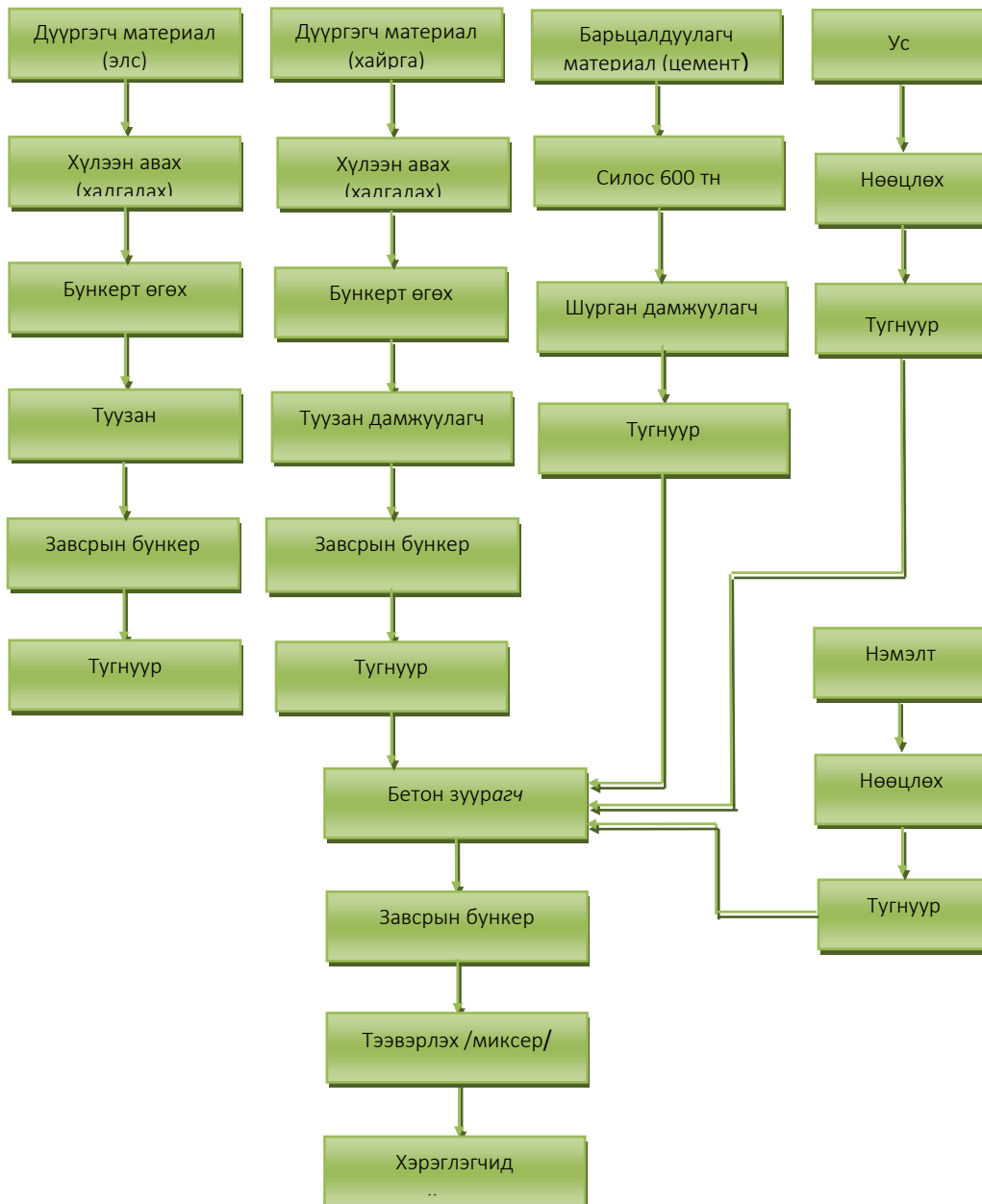
Тус компанийн хэрэгжүүлэх бетон зуурмагийн үйлдвэр нь БНСУ-ын “Batcher Plant” загварын тоног төхөөрөмжийг суурилуулсан ба M100-M400 маркийн бетон зуурмагийг цагт 150 м³ үйлдвэрлэх хүчин чадалтай.

Зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийн байдлаас хамаарч жилд дунджаар 70000м³, сард 7000м³ орчим

бетон зуурмаг үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Төслийн хүрээнд нийт 11 хүнийг ажлын байраар хангасан.

1.2. ТЕХНОЛОГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНДСЭН ЗАРЧИМ

Бетон зуурмагийн үйлдвэр нь компьютер удирдлагатай, технологи арга ажиллагаа нь бүрэн автомат юм. Үйлдвэрлэлийн технологи нь түүхий эдийг хүлээн авах-хадгалах-зөөвөрлөх-хэмжих-бетон зуурмаг бэлтгэх-хэрэглэгчдэд нийлүүлэх гэсэн үндсэн технологийн дарааллаар явагдана.

Зураг 2. Бетон зуурмагийн үйлдвэрийн технологийн схем

Түүхий эдийг хүлээн авах, хадгалах

Түүхий эдийг дагалдах чанарын гэрчилгээ болон бусад баримт бичигт заасан хэсгийн дугаар, хэмжээ, чанарын үзүүлэлтүүд тохирч байгаа эсэхийг гадна байдлаар нь магадлан шалгасны дараа шаардлага хангаж байна гэж үзвэл тус бүрийн агуулахад хүлээн авна. Дүүргэгч материалыг тэгшилж дагтаршуулсан буюу бетондсон талбайд, тусгаарласан хануудын хооронд ширхэглэлээр нь ангилан овоолж ил хадгална. Хайрга, дайргыг 2-оос цөөнгүй төрлийн ширхэглэлтэйгээр хэрэглэнэ.

Цементийг зориулалтын, 600 тн багтаамжтай силосонд хадгална. Силосод цементийг төрөл, маркаар нь хольж хадгалахыг хориглоно. Цементийн силос нь сайтар битүүмжлэгдсэн байдаг учраас дотор нь байгаа цементийн хэмжээг мэдрэх дохиоллын системтэй байх ёстой. Зайлшгүй шаардлагаар ууттай цемент хүлээн авсан тохиолдолд битүү агуулахад газраас дээш 50см-ээс багагүй өндөртэй тавцан дээр хэсэг, маркаар нь ангилан ууттай нь хурааж хадгална. Ус чийг авахаас хамгаална.

Уг үйлдвэр нь химийн бодисоо гэрээт “Кемистар” ХХК-аас хэрэглэх хэмжээгээрээ захиалан авч ашигладаг.

Усыг 50тн багтаамжтай, дотор нь зэврэлтээс хамгаалсан төмөр саванд нөөцөлнө.

Түүхий эд, материалуудыг хоорондоо холилдох болон гадны хольцоор бохирдохоос хамгаалан тогтмол хяналт тавин арга хэмжээ авч ажиллана.

Түүхий эдийг зөөвөрлөх:

Дүүргэгч материалын агуулахаас элс, хайргыг (ширхэглэл бүрээр) тус тусад нь ээлжлэн 3.1 м³ багтаамжтай шанага бүхий өөрөө явагчаар зөөвөрлөн дамжуулах бункерт хийж өгнө. Дамжуулах бункерээс хайрга, элсийг ээлжлүүлэн түүзан дамжуулагчаар зөөвөрлөж завсрын бункерийг дүүргэнэ.

Цементийг силосоос налуу шурган дамжуулагчаар зөөвөрлөн завсрын бункерт өгнө.

Усыг нөөцийн савнаас хоолойгоор насосоор шахаж 300 литрийн багтаамжтай завсрын бакад өгнө.

Завсрын бункерүүд нь доторх материалын хэмжээ багасаж байгааг хянан операторт мэдээлэх дохиоллын системээр тоноглогдсон байна.

Түүхий эдийг хэмжих

Түүхий эдийг зориулалтын хэмжих хэрэгсэл /дозатор/-ээр жингийн аргаар хэмжинэ.

Ус буюу шингэрүүлсэн нэмэлтийг эзлэхүүний аргаар хэмжинэ. Хэмжих хэрэгслийн үнэн зөв ажиллагааг тогтмол хянаж байхаас гадна жилд нэгээс цөөнгүй удаа Улсын хэмжил зүйн албаар шалгуулж баталгаажуулна.

Бетон зуурагчийн хүчин чадал, нэг удаа зуурах бетон зуурмагийн шаардлагатай хэмжээ, тухайн маркийн бетоны орцын норм, дүүргэгч материалын чийглэг зэргээс хамааруулж нэг удаад хэмжих түүхий эд бүрийн орцыг тооцон гаргана. Түүхий эдийг хэмжих хэрэгслийн нарийвчлал нь дүүргэгч материалд ± 3 , ус, цементэд $\pm 1\%$, нэмэлтэд $\pm 2\%$ -аас ихгүй байвал зохино.

Тус үйлдвэрийн төхөөрөмж нь тоон мэдээллийн систем, компьютерын хяналтаараа дэлхийд тэргүүлэх “DMI” үйлдвэрийн тоноглолоор тоноглогдсон тул бүх материалын орцыг нэг бүрчлэн, баталгаатай, нарийн хянах боломжоор хангагджээ.

Бетоны найрлагыг тогтоох

Бетоны зуурмаг бэлтгэхэд ордог үндсэн материалуудын байдалд зохих хяналт тавигдах хамгийн чухал шинж нь холбогч материал болох цементийн идэвхт (материалуудыг бат бөх холбох) шинж ба түүний барьцалдуулалт, хайрга дайрганы бат бөх, элсний чийгшил болон бусад элс ба дүүргэгч материалын бохирдолтын байдал, цаашилбал усны хүчиллэг шинж, ялангуяа түүний найрлага дахь хүхрийн хүчлийн давс ба органик хүчлийн агуулга зэрэг болно. Ямар ч бетон зуурах төхөөрөмжийн гол хэсэг нь материалыг жигнэн-тунлах цахилгаан автоматикийн систем байдаг. Энэ нь технологийн механизмын удирдлагын бүх горимыг хангаж байдаг ба энэ системээс үйлдвэрлэж буй бетоны чанар хамаарна.

Захиалагчийн шаардлага, хэрэглэж байгаа түүхий эдийн шинж чанартай уялдуулан бетоны найрлагыг гаднын мэргэжлийн лабораториор болон өөрийн лаборатори тооцоо-туршилтын аргаар марк тус бүрээр тогтоож компанийн захирал батлан мөрдүүлнэ. Дүүргэгч ба барьцалдуулагчийн шинж чанарын өөрчлөлтөд зохицуулан тухай бүр нь тохируулга хийж байна. Түүхий эдийн орд газар, үйлдвэрлэгч өөрчлөгдөх нөхцөлд найрлагыг заавал хянаж баталгаажуулна.

“М Кэй Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн Batcher Plant загварын суурин үйлдвэрийн төхөөрөмж нь түүхий эдүүдийг хувь хэмжээгээр нарийн хэмждэг автомат систем бүхий хяналтын удирдлагын өрөөтэй байна. Зуурмагийг төхөөрөмжөөр хольж зуурах үед удирдлагын компьютерын системийн дэлгэц дээр хугацааны туршид явагдаж буй процессыг харуулдаг байна. Хэрэв ямар нэг материалын орцын хэмжээ ба масс, түүнийг оруулах хугацаа зэрэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатай бол компьютерын системийн удирдлагын тусламжтайгаар тохируулах боломжтой байна.

Бетоны хольцыг зөв сонгосон тохиолдолд түүний массын 8-15 % нь цемент, 80-85 % нь дүүргэгч материал байдаг байна.

Бетоны найрлага, бат бөх, марк нь түүний дүүргэгч материал /элс, хайрга, дайрга/-ын тоосжилт, ширхэглэл ба түүний модуль, элсэнд агуулагдах хайрга, тэдгээрийн орцын хэмжээ, цементийн марк, ус-цементийн харьцаа, цаашилбал шингэрүүлэгч химийн нэмэлт бодисын орцын хэмжээ зэрэг олон хүчин зүйлээс хамаардаг билээ.

Хүснэгт 1. 1 м³ бетоны найрлага, орц нормын хэмжээ

Марк	Цемент	Хайрга	Элс	Ус	Конус/суулт	Нэмэлт бодис
БМ 100	244	1117	844	184	15-16	1.220
БМ 150	288	1103	816	186	15-16	1.440
БМ 200	330	1085	782	192	15-16	1.650
БМ 250	377	1084	743	193	15-16	1.885
БМ 300	423	1083	696	196	15-16	2.115
БМ 350	466	1074	653	201	15-16	2.330

Иймд тус компани Барилга архитектур корпорацын Барилгын материал, технологийн судалгааны төвийн Бетон дүүргэгчийн лабораторид өөрийн бүтээгдэхүүндээ бетоны найрлагын шинжилгээ хийлгэн ерөнхий захирлын тушаалаар бетоны найрлагыг батлан мөрдөж ирсэн байна.

Бетон зуурмаг зуурах

Бетон зуурмагийг хэвтээ хоёр голт, албадмал ажиллагаатай, 2.5 м³ багтаамжтай зуурагчаар зуурна. Нэг удаагийн зууралтад тохируулан хэмжсэн түүхий эд, материалаа хуурай хольц

(хайрга+элс+цемент) + ус + нэмэлт гэсэн дарааллаар зуурагчид хийж нэгэн төрлийн зуурмаг болтол зуурна.

Шаардлагатай гэж үзвэл зуурмаг дахь агаарын хэмжээг тодорхойлно. Зуурагчийн хаалтыг онгойлгож бэлэн болсон зуурмагийг цоргоор дамжуулан тээврийн хэрэгсэлд юүлнэ. Зуурмагийг зуурсны дараа зуурагч буюу юүлэх цоргонд 2 минутаас удаан хугацаагаар байлгаж болохгүй.

Хүснэгт 2. Технологийн үйл явцын зохион байгуулалт

Үйлдлийн дараалал	Технологийн дараалал	Аюулгүй ажиллагааны заавар	Ажилчин	
Цемент силосод хүлээн авах	Вагон тээврээр хүргэгдэн ирсэн цементийг вагоноос конвейрлуу хүлээн авч туузан дамжуулагчаар силосод хүргэнэ. Туузан дамжуулагч нь битүү төмөр бүхээгтэй байна.	Цемент буулгаж бай үед ойрхон хүмүүс байхыг хориглоно. Туузан дамжуулагчийн бэхэлгээг шалгаж, аюулгүй ажиллагааны дүрмийг чанд баримталж ажиллана. Буулгалт хийж байх үед хавлагыг гараар хаах, нээхийг оролдох, засвар үйлчилгээ хийхийг хориглоно.	Буулгах төхөөрөмжийн операторчин, Туслах ажилтан	2
Силосон дахь цементийн хэмжээг шалгах	Силосонд байгаа цементийн үлдэгдлийг төвшин заагчаар тодорхойлно.	Цементийн хэмжээг тодорхойлохын тулд зөөврийн гэрэлтүүлэгч ашиглан төвшин заагчийн тухайн заалтыг авах ба силосонд орохыг хориглоно.	Туслах ажилтан	
Агуулахад элс хүлээн авалт	Элсийг ковшоор дүүргэгчийн агуулахад хүлээн авна.	Авто өөрөө буулгагчийн жолоочоос өөр хүн ажлын бүсэд байхыг хориглоно.	Ачигч тракторын оператор жолооч	2
Зарцуулалтын бункерүүдийг материалаар дүүргэх	Эхний ээлжинд элс татах ба дараагийн ээлжинд 5-10мм хайрга, эцэст нь 10-20мм хайргыг татаж зарцуулалтын бункерт дүүргэлт хийх ба бункерүүдэд хэт дүүргэлт хийхийг хориглоно.	Зарцуулалтын бункерүүдэд дүүргэлт хийх үед хамгаалах хэрэгслийг заавал хэрэглэх, төхөөрөмж ажиллаж байх явцад хашлага хайс давах, амсрын торон дээгүүр явах, шилжихийг хориглоно. Бункерийг зөвхөн амсрын хаалт торонд хүртэл дүүргэнэ.	Операторчин	2
Материал тугнах, тэдгээрийг холигчид ачаалах ба бетон хольц бэлтгэдэг.	Бетонд элс, хайрга, цементийг тугнан холигчид хийж усыг нэмж 1 минут зуурч тээврийн хэрэгсэлд ачаална.	Тонг төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн, ажлын бэлэн байдалд байгаа эсэхийг хянаж байх, материал тугнах, тугнагчийн заалтыг зөв тохируулах, холигчид тугнасан, материалыг зөвхөн ажиллаж байх явцад ачаална. Холигч ажиллаж байх үед материалыг гар багаж хэрэгслээр түлхэх, хусаж буулгах үйлдэл хийхийг хатуу хориглоно. Операторчин нь нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл хэрэглэсэн байвал зохино.	Ахлах, туслах оператор	2
Холигчийг угаах ба цэвэрлэх	Юүлэх хавхалгыг онгойлгож даралттай усаар холигчийн гадна, дотор талыг угааж, авто өөрөө буулгагчид ачиж зайлуулна.	Угаах, цэвэрлэх ажлыг зөвхөн төхөөрөмжийг хүчдэлээс салгаж, зогсоосон нөхцөлд гүйцэтгэнэ.	Туслах ажилтан	1

1.3. ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖ, ТЕХНИКИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

- Төвлөрсөн эрчим хүчний системд өөрийн олон улсын чанарын шаардлага хангасан, алдагдал багатай трансформатор бүхий КТПН-р хангагдана.
- 25 м гүнтэй, 8.0 л/с ундаргатай худагтай.

Хүснэгт 3. Түүхий эдийн агуулах

Түүхий эдийн нэр	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Багтаамж	Тоо ширхэг
Цемент	Силос	600тн	1
Хайрга	Дүүргэгч материалын нөөцлөх талбай	элс	1925м ³
		хайрга	1500м ²
Ус	Ус нөөцлөх сав	50тн	1

Хүснэгт 4. Үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжийн тодорхойлолт

д/д	Тоног төхөөрөмжийн нэр	хэмжих нэгж	тоо ширхэг	Хүчин чадал
1	Бетон зуурагч	м ³	1	Багтаамж 2.5
2	Ковш	м ³	1	3.1
3	Дүүргэгчийн бункер	тн	3	6
4	Цементийн силос	тн	1	600
5	Шурган дамжуулагч	тн	1	70
6	Насос	ш	4	
7	Цементийн дозатор	кг	1	туналах хэмжээ 1000
8	Дүүргэгчийн дозатор	кг	3	туналах хэмжээ 1000
9	Ус тунлагч	м ³	1	
10	Бункерийн доргиурууд	ш	9	

Бетон зуурмагийн үзэл:

Цемент хүлээн авах төмөр зам, силос:

Элс, хайрга хүлээн авах хэсэг:

Элс, хайрганы Туузан дамжуурга:

Бетон түгээх хэсэг:

Цахилгааны шит:

Автомат удирдлагын самбар

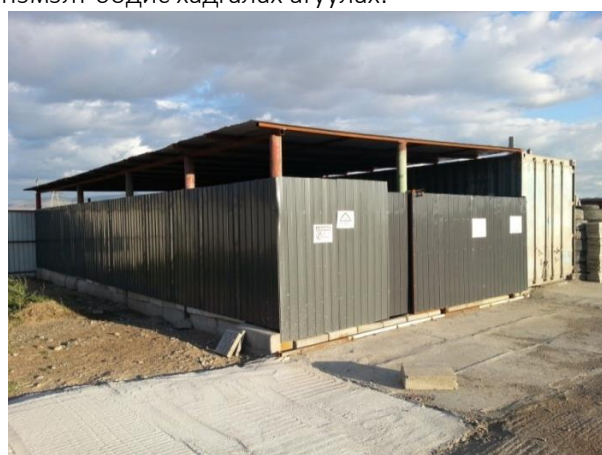

Зураг 3. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд

Усан сангийн байр:

Химийн нэмэлт бодис хадгалах агуулах:

Үйлдвэрийн талбайн хүнсний ногооны хүлэмж:

Лабораторийн байр:

Гүний худаг:

Зураг 4. Үйлдвэрийн барилга байгууламжууд

1.4. ТӨСЛИЙН БАЙГАЛИЙН БАЯЛАГ АШИГЛАЛТ

Тус бетон зуурмагийн үйлдвэрлэлд байгалийн баялгаас ус, элс, хайрга, дайрга, цемент хэрэглэгдэнэ.

Дүүргэгч материал элс Очирням"ХХК, "Хөх шугам"ХХК, -"Техник импорт" ХХК, Хөтөл Цемент шохой"ХК, "Монцемент билдинг материалс"ХХК, "Мак Евроцемент"үйлдвэрүүдээс мөн бетоны нэмэлтийг "Кемистар"ХХК-аас гэрээний дагуу тээвэрлэн авч байна.

Хүснэгт 5. “М Кей Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэрт жилд шаардагдах материалын хэмжээ

Үзүүлэлт	Цемент	Хайрга	Элс	Ус	Нэмэлт бодис
БМ 250	377	1083	743	193	1.885
Жилд, тн	26390	75880	52010	13510	131.95

Тайлбар: Энд дунджаар хамгийн их түгээмэл эрэлт хэрэгцээтэй БМ250 маркийн бетон зуурмаг үйлдвэрлэх үеийн орц нормоор авав.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн өгсөн мэдээллээр сүүлийн 3 жилд бетон зуурмаг үйлдвэрлэх үед зарцуулсан түүхий эд, материалын хэмжээг хүснэгт 10-аар үзүүлээ.

Дүүргэгч материал: Бетон зуурмагт хэрэглэгдэх элс нь MNS392:98 Барилгын ажилд хэрэглэгдэх элс техникийн шаардлага, стандартад заасан техникийн шаардлагыг хангасан байна. Хайрга ба буталсан хайрга чулуу, элсийг өөрийн карьераас авто тээврээр татан авч үйлдвэрийн ажлын 7 хоногийн хэрэглээг хангахуйцаар талбайд нөөцөлнө.

Бетон зуурмагт хэрэглэх ус нь MNS ISO 12439:2012 стандартыг хангасан ус хэрэглэнэ. Бетон зуурмагт хэрэглэх усаа худгаас хангана.

Үйлдвэрийн усны хэрэглээний тооцоо

“М Кей Ай” ХХК-ийн Бетон зуурмагийн үйлдвэр нь жилд нийт 9 сарын хугацаанд буюу ойролцоогоор 220 хоног ажиллахад жилд дунджаар 70000 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэж ирсэн байна. Энэ хэмжээний зуурмаг үйлдвэрлэхэд зарцуулах усны хэмжээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 сарын 30-ны өдрийн А/301-р тушаалаар баталсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-ын дагуу тооцож хүснэгт 6-д харуулав.

Үйлдвэрийн нийт 11 хүний 3 нь төв оффист ажиллах тул энд хүний тоог 8-аар тооцсон болно.

Хүснэгт 6. Үйлдвэрийн жилийн ус хэрэглээний тооцоо

№	Ус ашиглалт	Хүчин чадал	Ус хэрэглээний норм	Жилийн нийт ус хэрэглээ, м ³
1	Технологийн хэрэгцээ	70000	0.3 м ³	21000
2	Ахуйн хэрэглээ	8	25 л	44
3	Зүлэг, талбайн усалгаа 10%	1360 м ²	4 л	163.2
4	Зам, талбайн усалгаа 50 %	6800 м ²	2 л	408.0
Нийт				21 615

Жич: Зүлэг, зам талбайн усалгаа өдөр бүр хийгдэхгүй, жилд дунджаар хуурайшилттай үед 30 хоногт хийгдэнэ гэж тооцсон болно.

1.5. ТӨСЛӨӨС ГАРАХ ХОГ ХАЯГДАЛ

Хатуу хог хаягдал: Бетон зуурмагийн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас гаргах хог хаягдал нь түүхий эд хураах талбайн орчимд хайрга, дайрга тархаж хаягдал болох тул тэдгээрийг тараахгүй байх арга хэмжээ авах хэрэгтэй.

Харин тоног төхөөрөмжийн засвар, үйлчилгээний явцад ашиглалтаас бүрмөсөн гарсан мотор, сэлбэг хэрэгсэл зэрэг зүйлс гарч болох юм. Гэвч эдгээрийг хоёрдогч түүхий эд хүлээн авах цэгүүдэд тушаадаг.

Ахуйн хог хаягдал: Үйлдвэрийн ажиллагсдын ахуйн болон цайны газрын хоол хүнсний зүйлийн үлдэгдэл, баглаа боодол зэрэг хатуу хог хаягдал гарах ба нэг хүнээс хоногт 1,5 кг хог хаягдал гарна

гэвэл үйлдвэрт ажиллах 8 хүнээс хоногт бүгд 57.0 кг буюу сард 1.5 тн орчим, жилд 14.0 орчим тн хатуу хог гарахаар байна. Иймд ахуйн болон үйлдвэрийн гаралтай, дахин ашиглах боломжтой хатуу хог хаягдлыг ангилж ялгасан, шаардлага хангасан хогийн цэгт төвлөрүүлэн зохих журмын дагуу зайлуулж хэвшсэн байна.

Зураг 5. Ахуйн хатуу хог хаягдлын цэг

Зураг 6. Үйлдвэрийн хатуу хог хаягдлын цэг

Шингэн хаягдал: Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас гарах шингэн хаягдал нь бетон зуурагч болон тээвэрлэгч машины цэвэрлэгээнээс гарсан бохир ус байна. Энд хоногт 1.56 тн, жилд 9 сар ажиллахад 343.2 тн бетоны агууламжтай ус хаягдал болон гарахаар байна.

Үйлдвэрийн туслах аж ахуй болох цайны газар, ариун цэврийн газруудад хэрэглэгдсэн бохир ус нь шингэн хаягдал болно. Унд ахуйн хэрэглээнээс 0.95 тн хоногт буюу сард 24.7м³ бохир шингэн хаягдал гарна. Энэ нь ихэвчлэн хоол үндны зүйл, өтгөн ба шингэн ялгадас, ахуйн аяга таваг угаалгын бодис мэтээр бохирдсон байна.

Зураг 7. Нүхэн жорлон, ахуйн шингэн хаягдлын цэг

Хийн хог хаягдал: Үйлдвэрлэлийн явцад агаарт ямар нэгэн хий гарахгүй боловч түүхий эд буулгах, бункерт хийх, хадгалалтын явцад хуурайшилттай үед салхины хүч ихсэхэд агаарт тоосжилт үүсгэж болзошгүй. Мөн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэж буй автомашинаас гарах хийн хаягдал нь агаарын бохирдлын тухайлсан эх үүсвэрт орж байна.

ХОЁР. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

2.1. ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Төслийн үйл ажиллагааны гол сөрөг нөлөөлөл нь үйлдвэрийн үндсэн түүхий эдүүд болох элс хайрга болон цемент хүлээн авах үед үүсэх тархалт, элс хайрганы хадгалалт, үйлдвэрлүү ковшоор зөөхөд үүсэн тоосжилт, үйлдвэрийн орчимд автомашинаас ялгарах агаарын бохирдлын цэгэн эх үүсвэр бий болох, автомашины тос, тослогооны материал хаягдах, хөрсийг автомашины тос тослох материалууд, химийн нэмэлт бодис, технологийн угаалгын ус-хаягдлаар бохирдуулах, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хэрэглэж буй гүний хүдгийн усыг зохисгүй хэрэглэснээс гүний нөөцөд нөлөөлөх зэрэг болно.

Дээрх үүсч буй сөрөг нөлөөллүүд нь төслийн үйл ажиллагаатай холбогдон гарч байгаа болно. Сөрөг нөлөөллийг үйлдвэрийн үйл ажиллагаа болон байршилтай холбогдуулан голлох сөрөг нөлөөллийг схемчлэн харуулав.

Хүснэгт 7. Голлох сөрөг нөлөөллийн чанарын үнэлгээний шалгуур

Төвшин	Зэрэг	Тайлбар		
		Сөрөг нөлөөлөл	Хөрөнгө	Шийдэл
V	Их	Түүхий эд буулгах үед болон хадгалалт, үйлдвэрлүү зөөж тээвэрлэх үед үйлдвэрийн талбайгаас үүсэх тоосжилт	Дунд зэргийн хохирол	- зам талбайн усалгаа, - түүхий эдийн талбайн хаалт хийх
III	Дунд	Химийн нэмэлт бодис, автомашины болон үйлдвэрийн тос тосолгооны бодисын тархалт	их хохирол	- Үйлдвэрийн удирдлага болон мэргэжлийн байгууллагын шийдэл
V	Их	Бохирдсон хөрс болон усаар дамжин гүний ус бохирдох	Их хохирол	- бохирдол үүсэхээс ямагт сэргийлж ажиллах - шаардлагатай зам талбайг хатуу хучилттай болгох
III	Дунд	Дуу чимээ, доргионы бохирдол	хүний эрүүл мэнд	- Үйлдвэрийн шийдэл

Хүснэгт 8. Магадлалын үнэлгээний шалгуур

Төвшин	Зэрэг	Тайлбар
I	бараг болохгүй	Онцгой нөхцөлд эрсдэлтэй байж магадгүй (<5%)
II	магад болохгүй	Заримдаа эрсдэлтэй байж магадгүй (5-20%)
III	болзошгүй	Заримдаа эрсдэл үүснэ (20-50%)
IV	магад болох	Бараг бүх нөхцөл эрсдэлтэй байж болзошгүй (50-70%)
V	лавтай болох	Бараг бүх нөхцөл эрсдэлтэй (70-100%)

Хүснэгт 9. Эрсдэлийн чанарын үнэлгээний матриц

Магадлал	Үр дагавар				
	ялимгүй	бага	дунд	их	гамшиг
I бараг болохгүй	L	L	M	H	H
II магад болохгүй	L	L	M	H	E
III болзошгүй	L	M	H	E	E
IV магад болох	M	H	H	E	E
V лавтай болох	H	H	E	E	E

Хүснэгт 10. Эрсдэлийн чанарын тайлбар

Эрсдлийн төвшин	Удирдлага
L бага эрсдэл	ердийн үйл ажиллагааны журмаар зохицуулах
M дунд эрсдэл	байгууллагын удирдлага хариуцах ба хариуцлага нь тодорхой байх шаардлагатай
H их эрсдэл	байгууллагын дээд удирдлага, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллагаас анхаарах шаардлагатай.
E гамшгийн эрсдэл	байгууллагын дээд удирдлага, улсын мэргэжлийн хяналт, онцгой байдлын байгууллагаас анхаарч, онцгой арга хэмжээ авах шаардлагатай

Мөн түүнчлэн “М Кэй Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэрийн төслийн голлох сөрөг нөлөөллүүдийг байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрээр ялган ангилж харуулав.

2.2. БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Тухайн төсөл хэрэгжих явцад байгаль орчны төлөв байдал, орон нутгийн нийгэм эдийн засагт нөлөөлж болох нөлөөллүүдийн хэлбэр, тэр нь эргэж нөлөөлөх, буцалтгүй нөлөөлөх эсэхийг болон гол нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа, түүний эрчимшил зэргийг тодруулахын тулд магадлан жагсаах аргыг хэрэглэдэг. Энэ арга нь үйл ажиллагаа явуулах үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг бөгөөд хэрэв нөлөөлөл байвал “х”-ээр тэмдэглэдэг.

Дээрх үйл ажиллагаанаас Байгаль орчны төлөв байдал, экологи, орон нутгийн нийгэм эдийн засагт үзүүлж болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээг магадлан жагсаах аргаар гүйцэтгэж доорх хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 11. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим нь нөлөөллийн төрөлтэй уялдах байдал

Байгаль орчны үзүүлэлт	Хэлбэр			үргэлжлэх хугацаа			Эрчим			
	ШУУД	ШУУД БУС	өөрөө зохицуулагдах	урт хугацааны	ботино хугацааны	буцаж нөлөөлөх	буцалтгүй нөлөөлөх	хүчтэй	дунд зэрэг	бага зэрэг
1. Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал										
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	X				X			X		
Хөрс, ургамлын талхагдал	X				X				X	
Агаарын орчинд нөлөөлөх	X				X				X	
2. Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой байгаль орчны асуудал										
Шатах, тос, тослох материалууд хөрсөнд үзүүлэх нөлөө	X			X				X		
Машин механизмын үйлчлэлээр байгаль орчин нөлөөлөх нөлөөлөл	X				X				X	
Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсгэх дуу шуугианы нөлөө	X				X				X	
Агаарын бохирдолд үзүүлэх нөлөө	X				X				X	
Химийн бодисын тархалт үүсэх	X			X			X		X	
3. Байгаль орчны өөрчлөлт										
Хөрсний элэгдэл, бохирдол	X			X					X	
Агаарын бохирдол	X						X		X	
4. Нийгэм эдийн засгийн асуудал										
Хувийн өмчийн болон татварын орлого нэмэгдэх	X				X				X	
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	X				X				X	
Ажлын байр нэмэгдэх	X			X					X	
6. Бусад асуудал										
Хөрсөнд үзүүлэх туслах материалын нөлөө	X				X			X		
Чимээ шуугианы нөлөө		X			X					X
Болгоомжгүйгээс гал түймэр гарах		X			X			X		
Хүчтэй буюу аадар борооны улмаас үер болох	X				X			X		
Хатуу, шингэн хог хаягдал ихсэх	X			X						X
Дүн	16	2	-	5	12	-	2	5	11	2

Тайлбар: х-болзошгүй нөлөөлөл, бөглөгдөөгүй нь тухайн төсөлд хамааралгүй

ГУРАВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

3.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хүрээнд 2023 онд хийж гүйцэтгэсэн ажлуудыг дараах хүснэгтээр харууллаа.

Хүснэгт 12. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	
1	Хурдны хязгаарлалтыг мөрдөх	Хурдны тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан байдал:
4	Хог хаягдлыг тогтоосон хугацаанд зайлуулах	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтэд тусгасан.
5	Талбайн хашаадах хогийг сар бүр цэвэрлэн, түр хадгалах цэгт хуримтлуулан зайлуулах	
6	Эзэмшил газрын гадна орчмын 50 хүртэлх нийтийн эзэмшлийн газрын хог хаягдлыг тогтмол цэвэрлэх	
7	Нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, иргэдийн бүлгээс зохион байгуулсан үйл ажиллагаанд оролцож хамтарч ажиллах,	
8	Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар ажил эхлэхийн өмнө сургалт, сурталчилгааг хийх	
9	Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт болон гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг аймгийн Онцгой байдлын газраар батлуулан мөрдөж ажиллах	
10	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбар гаргаж, шинэчилж байх	
11	Гал түймэртэй тэмцэх багаж, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж авах, хөдөлмөр хамгаалал, эмнэлгийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний тоноглолуудыг зохих газарт байнга бэлэн байлгах Ажиллагсдыг ажил эхлэхийн өмнө болон ажил дуусах үед эрүүл мэндийг үзлэгт хамруулах, эрүүл мэндийн тандалт судалгаа хийх	
12	Замыг тэмдэгжүүлсэн байдал	

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт тусгасан.

Зураг 8. Нийтийн эзэмшлийн газрын хог хаягдлыг цэвэрлэж буй байдал

3.2. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН БИЕЛЭЛТ

“М Кэй Ай” ХХК-ийн “Бетон зуурмагийн үйлдвэр” төсөл нь 2006 оны 5 сараас анх үйл ажиллагаагаа эхэлсэн бөгөөд нөхөн сэргээлт орчны тохижилтыг тогтмол хийж ирсэн.

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.4-ийн дагуу эзэмшил газрын 10 хувиас доошгүй талбайд зохих журмын дагуу зүлэгжүүлж мод тариалах шаардлагыг үүрэгжүүлж өгсөн байдаг.

“М Кэй Ай” ХХК нь “Бетон зуурмагийн үйлдвэр” төслийн ажиллагаатай уялдуулан мод тарих болон орчны тохижуулалтын ажлыг жил бүр хийдэг.

50 ширхэг модыг 500 м² талбайд суулгасан бөгөөд түүнийг арчлалт хамгаалалтыг жил бүр хийж байна. /Зураг 9/

Хүснэгт 13. Нөхөн сэргээлт, тохижилтын төлөвлөгөөний биелэлт

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Чимэглэлийн мод бутыг арчилж хамгаалах	Тарьсан мод бутыг арчилж хамгаалах	Үйлдвэрийн талбай	Шир		500.0		2023 онд	MNS 5973:2009, Барилга байгууламж, инженерийн шугам сүлжээг төлөвлөхөд ногоон байгууламжийн ойртох зай хэмжээ”
2.	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд мод бут тарьж хашаалах	СХД-ийн ЗДТГ-тай хамтран нийтийн эзэмшлийн талбайд тарина		Шир	100	5.0	500.0		
Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн нийт зардал, мян.төг						1,000.0			

Зураг 9. Ногоон байгууламжийн арчилгаа болон тарьж буй байдал /2023-08/

СХД-ийн ЗДТГ болон СХД-ийн 33-р хорооны албан хаагчид, иргэдтэй хамтран нийтийн эзэмшлийн талбайд 200ш модыг тарьсан.

Зураг 10.

**СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРГИЙН
33 ДУГААР ХОРООНЫ ЗАСАГ ДАРГА
ТОДОРХОЙЛОЛТ**

Тайлгт 3 дугаар гудамж, 33 дугаар хороо,
Сонгинохайрхан дүүрэг, Улаанбаатар хот, 16173 0005
Утас: (976) 9916 1050
Цахим хуудас: www.shd.mn

2023-10-12 № 2318
танай _____ -ны № _____ -т

「 НИЙСЛЭЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ГАЗАРТ

Тус хороонд байрлах 188 дугаар цэцэрлэгийн урд талбайд 2023 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр “М Кэй Ай” ХХК нь нийт 200 ширхэг агч болон улиас модыг хорооны албан хаагчид, иргэдтэй хамтран тарьсан нь үнэн болно.

ЗАСАГ ДАРГА М.ТЭМҮГЭ

Мод тарьсан байдал

Зураг 11. Ногоон байгууламж байгуулсан талбайн байрлал

3.3. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Тус үйлдвэрийн талбай болон ойр орчмын бүс үйлдвэрийн зориулалтаар олон жилийн туршид ашиглагдаж ирсэн бөгөөд одоог хүртэл хийсэн археологийн судалгаанаас үзвэл түүхийг олдвор, дурсгалт зүйл газар үгүй болно.

3.4. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Бетон зуурмагийн үйлдвэр”-ийн технологийн үйл ажиллагаанд дараах нэр, төрлийн туслах материалуудыг хэрэглэж байна.

Хүснэгт 14. Төслийн үед хэрэглэх туслах материалын хэмжээ

№	Бодисын нэр	Химийн томъёо, нэршил	Хэмжээ (тонн)	Хадгалах газар	Хэрэглээ
1	Дизель түлш	C16H34.	230	Гэрээгээр хангадаг	Автомашинд
2	Цемент	67% CaO, 22% SiO ₂ , 5% Al ₂ O ₃ , 3% Fe ₂ O ₃ и 3%	30000	Силос	Бетон зуурмагийн найрлагад
3	Бетоны нэмэлт	HPS (Поликарбоксилатын эфир)	20	Гэрээгээр хангадаг	

Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын 2012 оны А-50/378/565 дугаар хамтарсан тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Химийн хорт болон аюултай бодисын эрсдэлийн үнэлгээ хийх журам”-ыг үндэслэн, мөн тушаалын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Химийн хорт болон аюултай бодисын эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачлалын”-ын дагуу химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгээг хийлгэн жил бүр химийн бодис хил дамнуулан тээвэрлэх, ашиглах, худалдах тусгай зөвшөөрлийг сунгуулдаг.

“М Кэй Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэр нь 17 дахь жилдээ үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа. Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны үед химийн бодистой харьцах, хадгалах, хэрэглэх дүрэм журмыг горимын дагуу хэрэгжүүлж ирсэн тул одоогийн байдлаар тус үйлдвэрийн хэмжээнд химийн бодистой холбоотой осол, эрсдэл үүсээгүй байна.

Химийн бодисын хор аюулын ангиллаар бензин, дизель түлш нь шатамхай, исэлдүүлэгч, бетоны нэмэлт бодис идэмхий, металл зэврүүлэгч гэсэн ангилалд багтаж байна.

3.5. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 15. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хамтран хэрэгжүүлсэн	Тайлбар
1	Үйлдвэрийн болон ахуйн хог хаягдлыг зайлуулах гэрээг СХД-ийн “Тохижилт цэвэрлэгээ үйлчилгээ” ОНӨААТҮГ, СХД-ийн татварын хэлтэстэй гурвалсан гэрээг байгуулсан /хавсаргав/	2023.04.06 1257/20	150.0	СХД-ийн татварын хэлтэс, СХД-ийн ТЦҮ-ний ОНӨААТҮГ	Ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлаас хөрс болон усан орчин бохирдох нөхцөлийг хязгаарласан
2	Нүхэн жорлон, ахуйн бохир усны цооногийг тухай бүр ариутгал, халдваргүйжилтийг хийж, 2 жилд 1 удаа бохирыг соруулан зайлуулдаг.	2023 он	-	УСУГазар	
	Дүн		150.0		

1125

ХОГ ТЭЭВРИЙН БАРИМТ
Улаанбаатар хот

№ Сонгинохайрхан дүүрэг

Тохижилт, цэвэрлэгээ үйлчилгээ ОНӨААТҮГ

Хог ачсан машины дугаар 74-98-244

Жолооч

Ачигч 1. 2.

Хог ачуулсан хороо, ААН, СӨХ

Цэвэр жин

Төрөл

Албан байгууллага Үерийн далан, сувгийн хог

Үйлдвэр Барилгын хог

Орон сууц Бохир шингэн

Гэр хороолол Хур хог

Зам талбай Бусад

Хог тээвэрлүүлсэн:

Гарын үсэг, Тамга **М Кэй Ай - ХХК**

Овог нэрт: Мөнхбаяр Утас: 9111-1083

Гарын хаяг: СХД-ийн ТЦҮ-ний ОНӨААТҮГ

Төвлөрсөн хөрийн цагийн диспетчер (Гарын үсэг, Тамга)

Он Сар өдөр Цаг Мин
20 12 31 12 1

Он Сар өдөр Цаг Мин
20 12 31 12 1

Зураг 12. Хог хаягдлын баримт

3.6. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

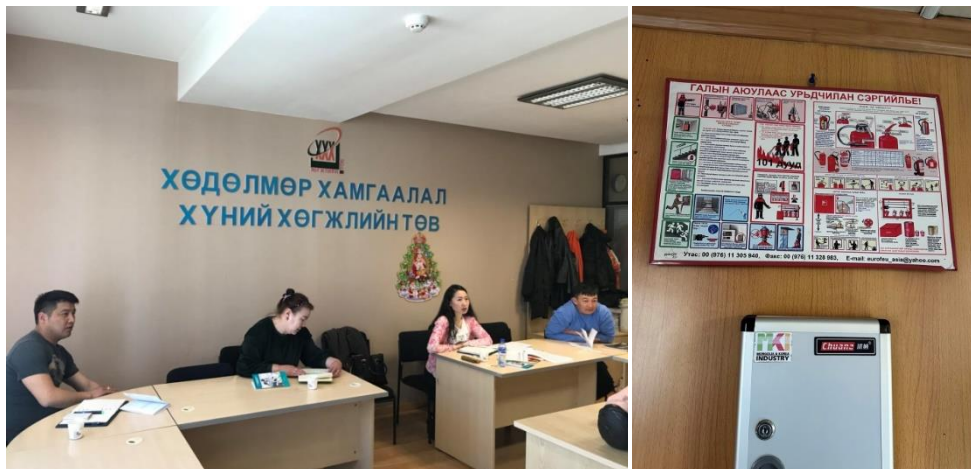
“М Кэй Ай” ХХК-ийн удирдлагын зүгээс дараах ажлуудыг зохион байгуулж хэрэгжүүлсэн байна.

Хүснэгт 16. Зохион байгуулсан ажлууд

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хамтран хэрэгжүүлэгч
1	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн мэдлэг, чадвар олгох ажлын байрны сургалтыг зохион байгуулсан.	2023 он	Хөдөлмөрийн яам, XXXХТөв
2	Байгаль орчныг хамгаалах, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбар гаргасан	2023 он	-
3	Галын аюулгүй байдлын дүгнэлтийг гаргуулсан	2023 оны 10 сард	Дүүргийн онцгой байдлын хэлтэс
4	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулсан	2023 оны 7 сард	Туул голын сав газрын захиргаа
5	Ус ашиглах гэрээг байгуулсан	2023 оны 9 сард	НБОГазар

6	Хаягдал усны дүгнэлт	2023 оны 7 сард	Туул голын сав газрын захиргаа
---	----------------------	-----------------	--------------------------------

Зураг 13. Хөдөлмөр аюулгүй байдлын сургалт зохион байгуулсан байдал

Зураг 14. Эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдсан байдал

Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбар гаргаж, шинэчлэх ажлын хүрээнд “Иргэн аж ахуйн нэгж байгууллагын гадна рекламн байгууламжийн ашиглалтын гэрээ”-г Сонгинохайрхан дүүргийн ЗДТГ-ын дэд бүтэц тохижилтын хэлтэстэй байгуулсан байна.

Ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлтийг 2023 оны 10 сарын 10-ний өдөр 2 жилийн хугацаатайгаар СХД-ийн ОБЕГ-аар гаргуулсан.

Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал

түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар ажил эхлэхийн өмнө сургалтыг жил бүр зохион байгуулдаг.

Зураг 15. Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт

3.7. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 17. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

№	Хяналт шинжилгээ явуулсан үзүүлэлт	Шинжилгээ хийлгэсэн лаборатори	Хугацаа
Агаар			
1	Агаарын чанарын (NO ₂ , SO ₂ , TSP, дуу чимээ) шинжилгээ	БОХЭТ лаборатори	2023.06 2023.09
Хөрс			
2	Хөрсөнд агро химийн үзүүлэлт	“Нарт ШУҮН консалтинг” ХХК-ийн хөрсний лаборатори	2023.06 2023.09
Ус			
3	Усны чанарын үндсэн үзүүлэлт	“Нарт ШУҮН консалтинг” ХХК-ийн усны лаборатори	2023.08

Хүснэгт 18. Агаарын шинжилгээний дүн

№	Цэгийн дугаар	Хэмжилт хийсэн огноо	Хүхэрлэг хий мкг/м ³	Азотын давхар исэл мкг/м ³	Нийт тоосонцор /TSP/ мкг/м ³	Дуу Чимээ /ДБА/
2023.06						
1	Үйлдвэрийн орчим	VIII/28 13:40	0.013	0.018	0.047	42
2	Пүү орчим	VIII/28 14:25	0.012	0.012	0.034	40
2023.09						
1	Үйлдвэрийн орчим	VI/15 12:45	0.012	0.027	0.070	58
2	Пүү орчим	VI/15 13:20	0.015	0.028	0.054	40
Агаарын чанарын стандарт MNS4585:2016 (20 минутын хэмжилт)			0.450	0.200	0.500	60

Зураг 16. Агаарын хэмжилт хийж буй байдал

Хөрсөнд ерөнхий хими, хүнд элемент, эрүүл ахуйн шинжилгээг “Нарт ШУУН консалтинг” ХХК-ийн Лабораторид шинжлүүлсэн (Лабораторийн задлан шинжилгээний дүнг тайланд хавсаргав).

Хүснэгт 19. Хөрсний химийн үндсэн шинж

№	Гүн, см	рН	Давс %	ЦДЧ dsm	Ялзмаг, %	СаСО ₃ %	NO ₃ мг- 100 гр	Солилцох суурь, мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд мг/100 гр	
								Ca ²⁺	Mg ²⁺	P ₂ O ₅	K ₂ O
2023 оны 6 сар											
1	0-20	8.55	0.044	0.107	0.68	1.6	0.22	11	14	3.0	31
2023 оны 9 сар											
2	0-20	8.9	0.027	0.063	0.64	1.44	0.37	10	10	1.1	13

Хөрсөн дэх химийн үндсэн шинжээс дүгнэвэл дээж авсан цэгийн хувьд хүчтэй хүчиллэг урвалын орчинтой карбонаттай, ялзмагийн агууламж маш бага зэрэг, үржил шимийн үзүүлэлт болох хөдөлгөөнт суурь (P₂O₅ +K₂O)-ийн нийлбэр 14.1-34 мг/100гр буюу шим тэжээлийн үзүүлэлт дундаж байна. Цахилгаан дамжуулах чанар бага буюу давсжилтгүй байна.

Хүснэгт 20. Хөрсний ширхгийн хэмжээ, механик бүрэлдэхүүн

гүн, см	Механик ширхэгүүд, %, ширхэгийн хэмжээ, мм							Механик бүрэлдэхүүн
	1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01	
2023 оны 6 сар								
0-20	30.3	29.7	23.4	6.3	7.5	2.7	16.6	элсэнцэр
2023 оны 9 сар								
0-20	49.5	30.1	9.3	5.8	3.3	1.9	11.0	элсэнцэр

Хөрсний механик бүрэлдэхүүний задлан шинжилгээний дүнгээр элсэнцэр механик бүрэлдэхүүнтэй хөрстэй байна.

Хүснэгт 21. Хөрсний эрүүл ахуйн шинжилгээний дүн

Дээжийн дугаар	Нянгийн тоо MNS 6341:2012	Гэдэсний савханцрын титр (E.coli)MNS 5367:2004		Анаэробын (Cl.perfringens) MNS 6341:2012	
	Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
2023 оны 6 сар					
Дээж-2	4.5*10 ⁵	0.1	2	0.1<	1
Дээж-1	8.4*10 ⁵	1	1	0.1<	1
2023 оны 9 сар					
Дээж-1	8.2*10 ⁵	1	1	0.1<	1
Дээж-2	4.5*10 ⁵	0.1	2	0.1<	1
Дээж-3	9.0*10 ⁵	1	1	0.1<	1

Эрүүл ахуйн үзүүлэлтүүд “Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ” (MNS 3297:2019)-ийн стандартын хүлцэх агууламжаас давсан үзүүлэлт байхгүй буюу хэвийн хэмжээнд байна.

Хүснэгт 22. Хөрсөн дэх хүнд металлын агууламж

Дээжийн дугаар	Гүн, см	Хүнд металлын агууламж, мг/кг					
		Cr/хром/	Pb/хартугалга/	Cd/кадми/	Zn/цайр/	Cu/зэс/	Ni/никель/
2023.06.15.							
Дээж-1	0-10	25.0	22.2	0.0	56.5	40.7	10.4
Дээж-2	0-10	12.5	19.5	0.0	42.0	37.8	9.1
2023.08.29.							
Дээж-2	0-20	52.7	21.5	0.0	45.1	2.1	9.5

Шинжлүүлсэн элементүүдийн хувьд “Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ” (MNS 5850:2019)-ийн стандартын хүлцэх агууламжаас давсан үзүүлэлт байхгүй буюу хэвийн хэмжээнд байна.

Зураг 17. Хөрсний дээж авч буй байдал/2023.06/

Зураг 18. Хөрсний дээж авч буй байдал/2023.09/

Төслийн үс хэрэглээг хангадаг худгаас дээж авч “Нарт ШУУН” лабораторид ерөнхий химийн шинжилгээ хийлгэсэн дүнг дараах хүснэгтээр харуулж байна.

Хүснэгт 23. Худгийн усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

анион	мг/л	мг/эquiv	% мг-эquiv/л	катион	мг/л	мг/эquiv	% мг-эquiv/л
Cl ⁻	16.0	0.45	9.79	Na ⁺	4.00	0.17	3.77
SO ₄ ⁻	0.0	0.0	0.0	Ca ⁺⁺	62.0	3.09	67.11
NO ₃ ⁻	8.0	0.13	2.80	Mg ⁺⁺	16.0	1.32	28.56
CO ₃ ⁻	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
HCO ₃ ⁻	246.0	4.03	87.42	K ⁺	1.00	0.03	0.56
Дүн	270.0	4.61	100.00	Дүн	83.0	4.61	100.00

Анион катионуудын нийлбэр: 353 мг/л

HCO₃⁻ийн хагасыг хассан анион катионуудын нийлбэр: 230 мг/л

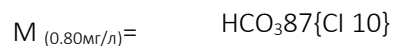
Хуурай үлдэгдэл: 189 мг/л

Ерөнхий хатуулаг: 4.41 мг-эquiv/л

pH: 7.56

Исэлдэх чанар: 0.470 мг/л

Усны найрлагын томъёо

Ca67 Mg29

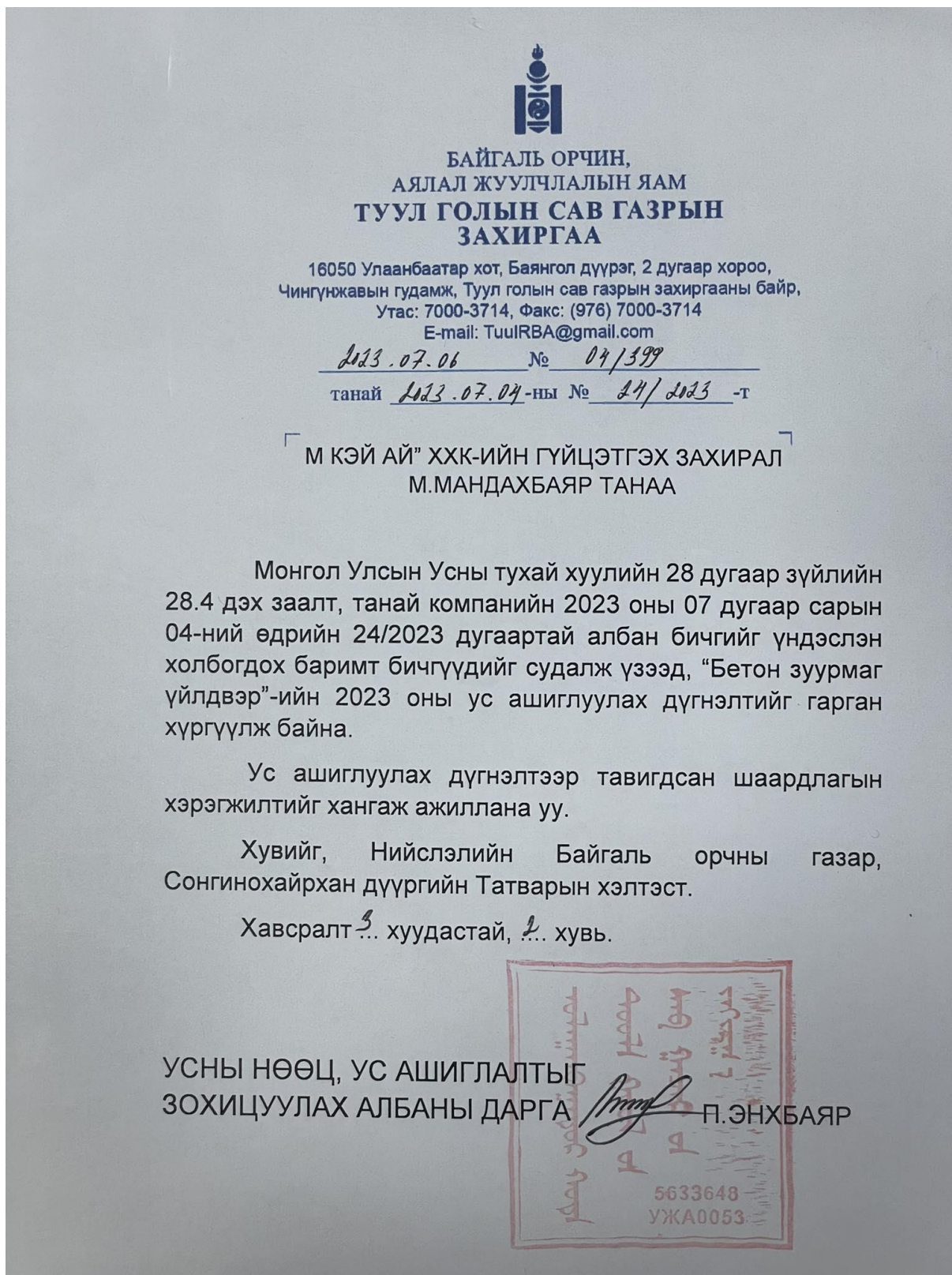
Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн цэнгэг буюу дунд зэргийн эрдэсжилттэй, бага хатуулагтай ус байна. “Ундны усны. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018” стандартын шаардлага хангаж байна.

Зураг 19. Усны дээж авч буй байдал

Хавсралт:

БАТЛАВ.
НИЙСЛЭЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ГАЗРЫН ДАРГА

Р.ЭНХТАЙВАН

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

БАТЛАВ.
“М КЕЙ АЙ” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ
ЗАХИРАЛ

М.МАНДАХБАЯР

2023 оны 9-р сарын 25-ны өдөр

Дугаар 2023/29

Улаанбаатар хот

Нэг. Ерөнхий зүйл:

Усны тухай хуулийн 28.4, 28.6, 28.7, 29.1-д заасны дагуу Туул голын сав газрын захиргааны 2023 оны 07-р сарын 06-ны өдрийн 04/399 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Нийслэлийн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн газар/хуучин нэрээр/-ын даргын 2015 оны 11-р сарын 05-ны өдрийн А/101 дугаартай ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн: Ус ашиглуулагчийг төлөөлж Нийслэлийн Байгаль орчны газрын Ойн хэлтсийн мэргэжилтэн Түвшинжаргал овогтой Эрдэнэтуул, Ус ашиглагчийг төлөөлж нийслэлийн Сонгинохайрхан 20-р хороо "Хүнс трейд" ХХК-ийн эзэмшил газарт 9019007128 дугаартай улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй, 2626411 регистрийн дугаартай "М Кей Ай" ХХК-ийг төлөөлж менежер М.Отгонбаяр нар ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг 2023 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс нөхөн тооцож 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ыг дуустал 1 жилийн хугацаатайгаар байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл:

2.1 Ус ашиглах зориулалт: М-100, М-150, М-200, М-250 М-300, М-400, М-500 маркийн бетон зуурмаг үйлдвэрлэхэд усыг авч ашиглана.

2.2 Ашиглах усны хэмжээ:

2.2.1 Унд-ахуй, м³/жил:.....Унд ахуйд хэрэглэх усыг зөврөөр авч хэрэглэдэг.....

2.2.2 Үйлдвэрлэл, м³/жил:.....2023 оны дүгнэлтээр жилд 9000.0 м³.....

2.2.3 Зүлэг талбайн усалгаа м³/ жил:.....

2.2.4 Эмчилгээ, сувилгаа, хүн/ хоног:.....

2.3 Усны чанар, найрлага: 2023 он 9 дугаар сарын 10 дотор усны хими бактерлогийн шинжилгээг хийлгэж дүгнэлт гаргуулах шаардлагатай.

2.4 Усны эх үүсвэрийн:

2.4.1 Байршил: Сонгинохайрхан дүүрэг 20-р хороо "Хүнс трейд" ХХК-ийн эзэмшил газарт

2.4.2 Солбицол: Худаг-47°54'28.76"N, 106°44'50.49"E

2.4.3 Барилга байгууламж: Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд зориулан гаргасан гүн өрмийн худгаас өөр усны барилга байгууламж байхгүй.

2.4.5 Тоног төхөөрөмжийн нэр, марк: ЭЦВ-8-25-100 маркийн усны насос суурилуулсан. БНСУ-д үйлдвэрлэсэн бетон зуурмаг үйлдвэрлэх үзель. 60 м эзэлхүүнтэй ус нөөцлөх сангаас 100 мм голчтой, 15-20 м урттай ган хоолойгоор бетон зуурмагийн үзелийн хэсэгт холбогдсон.

2.4.6 Хүчин чадал: Цагт 150 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэх хүчин чадалтай.

2.5 Хаягдал усны:

2.5.1 Стандартын шаардлага: "Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага" MNS 6561:2015 стандартын шаардлагыг хангасан хаягдал усыг төвийн коллекторт нийлүүлэх.

2.5.2 Хаях цэгийн байршил: Ус сувгийн удирдах газрын Орбитын хэсгийн зөвшөөрөгдсөн цэгт төвлөрсөн бохирын шугаманд нийлүүлдэг.

2.5.3 Солбицол:.....47°54'30.66"N, 106°44'49.97"E.....

2.6 Хаягдал усан дахь бохирдуулах бодисын хэмжээ: Усны биохимийн шинжилгээний дүнг хавсаргана.

2.6.1 Жинлэгдэх бодис, кг: .....

2.6.2 Органик бодис, кг: .....

2.6.3 Эрдэс бодис, кг:.....

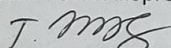
- 2.6.4 Хүнд метал, кг:.....
- 2.6.5 Аюултай бохирдуулах бодис, бодис, гр:.....
- 2.7 Бохир ус цэвэрлэх барилга байгууламжийн байршил, хүчин чадал, технологи, цэвэрлэх арга, цэвэрлэгээний түвшин: Ахуйн бохирыг 10 м³ эзэлхүүнтэй төмөр санд хуримтлуулж зөөвөрлөн зайлуулдаг.
- 2.8 Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдох, бохирдохоос сэргийлэх арга хэмжээ, түүнд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ: Жил бүрийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд усны нөөцийг хамгаалахад зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг тусгаж хэрэгжүүлж ажиллах.
- 2.9 Усны тоолуурын:
- 2.9.1 Төрөл, нэр, дугаар:.....201900817 дугаартай.....
- 2.9.2 Загвар:.....LXLG-100.....
- 2.9.3 Тоолуурын тоо:.....1.....
- 2.9.4 Суурилуулсан байгууллага, огноо:..2019.05.23.....
- 2.9.5 Тоолуурын заалт:.....2022.12.01-ны өдрийн байдлаар 06681 м³.....
- 2.10 Ус ашигласны нэгж төлбөрийн хэмжээ: 2023 оны Усны нөөц ашигласны төлбөрийг “Усны экологи, эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай” Монгол Улсын Засгийн Газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт, “Усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох, хөнгөлөх тухай”, “Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай” 326, 327 дугаар тогтоолын дагуу 06681 м³-ээс хойш тоолуурын заалтаар тооцон Сонгинохайрхан дүүргийн Татварын хэлтсийн дансанд төвлөрүүлнэ. 1 м³ усны төлбөр 188.8 төг
- 2.11. Хаягдал усан дахь нэгж бохирдуулах бодист ногдох төлбөрийн хэмжээ: .....-.....
Гурав. Талуудын эрх, үүрэг:
Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7.5, 10.1.18, 13.1.1, 13.1.5, 18.1.4, 19.1.2, 19.1.4, 26.1, 30.1, 30.2, 31.1-д заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

Дөрөв. Бусад:

- 4.1 Гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.
- 4.2 Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл, хаягдал усны талаарх дүгнэлт, хаягдал ус зайлуулах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- 4.3 Гэрээний биелэлтийг жил бүр дүгнэж, тэмдэглэл үйлдэнэ.
- 4.4 Талуудын тохиролцооноор гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.
- 4.5 Гэрээг дор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцалж болно;
- 4.5.1 Ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн;
- 4.5.2 Аль нэг тал татан буугдсан бол;
- 4.6 Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрвөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж:
Нийслэлийн Байгаль орчны газрын
Ойн хэлтсийн мэргэжилтэн

 Т.Эрдэнэтуул

Хаяг: ЧД, Ж.Самбуугийн гудамж
Нийслэлийн Төр захиргааны 3 байр
Харилцах утас: 318003

Ус ашиглагчийг төлөөлж:
“М Кей Ай” ХХК-ны менежер

М.Отгонбаяр

Хаяг: СБД 1-р хороо УБ март ХҮТ-ийн
510 тоот
Харилцах утас: 91111097, 77771093

ТУУЛ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГАА
“М КЭЙ АЙ” ХХК-ИЙН
УС АШИГЛУУЛАХ ДҮГНЭЛТ

2023 оны 07. дугаар
сарын 06-ний өдөр

Дугаар УАД 23/..᠘᠐

Улаанбаатар хот
утас: 7000-3716, 7000-3714

1. Аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр хаяг, утас факс, улсын бүртгэлийн дугаар болон регистрийн дугаар :

- “М Кэй Ай” ХХК, Гүйцэтгэх захирал М.Мандахбаяр, утас 8881-3668, 9111-1097 Улсын бүртгэлийн дугаар 9011834500, Регистрийн дугаар 2626411.

2. Төслийн нэр, байршил, харьяалагдах сав газар:

- “М Кэй Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэр нь Сонгинохайрхан дүүргийн 20-р хорооны нутагт, байрлах “Хүнс Трейд” ХХК-ийн 0002459 дугаар бүхий гэрчилгээтэй газрыг түрээслэн үйл ажиллагаа явуулдаг. Солбицол: 47°54'28.67", 106°44'45.6.

3. Төсөл хэрэгжүүлэгч:

- “М Кэй Ай” ХХК.

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар болон талбайн координат /X;Y/:

- Барилга хот байгуулалтын яамнаас 2018 онд олгосон МУ 14-051/18 тоот тусгай зөвшөөрлөөр үйл ажиллагаа явуулдаг.

5. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр төрөл зориулалт:

- M150, M200, M250, M300, M350, M400, M450, M500 маркийн барилгын бетон зуурмаг үйлдвэрлэж, барилгын талбайд тээвэрлэх, бетон зуурмаг шахагч насост машинаар үйлчлэх үйл ажиллагаа явуулдаг.

6. Үйлдвэрийн техник, технологи /ажиллах горим, хүчин чадал/:

- Үйлдвэр нь цагт 150 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Хоногт 1 ээлжээр 8-12 цаг ажилладаг. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа захиалга, эрэлтээс хамаарч жилд дунджаар 6 сар буюу ≈150-180 хоног ажиллана.

7. Үйлдвэрлэх, боловсруулах бүтээгдэхүүний хэмжээ:

- Үйлдвэр нь 2023 онд 30'000.0 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэхээр төлөвлөсөн /Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн 2 дугаар бүлгийн II-1 дүгээр хуудасыг үндэслэв/.

8. Усны эх үүсвэр, нөөц, чанар, хоногт ашиглах хэмжээ:

- Ус хангамжийн эх үүсвэрт ашигладаг хүдгийн мэдээлэл:

Хүдгийн дугаар	Солбицол	Гүн, метр	Ундарга, л/сек	Гаргасан он
2	47°54'28.76" 106°44'50.49"	25.0	8.0	2011

2023 онд үйлдвэрлэх бүтээгдэхүүний хэмжээгээр тооцоход хоногт дунджаар 61.0 м³ ус ашиглаж байна.

9. Усны барилга байгууламжууд /нэр, хүчин чадал, хэмжээ, хийц, дамжуулах шугам сүлжээний урт диаметр/:

- Үйлдвэрийн ус хангамжийн зориулалтаар гаргасан 1 гүний худгаас өөр усны барилга байгууламж ашигладаггүй.

10. Худаг, өргөлтийн станцууд, усны тоолуур /Насосны хүчин чадал, марк/:

- Худагт Стандарт, хэмжил зүйн газраас 2021 оны 07 дугаар сард баталгаажуулсан LXLG загварын 100 мм-ийн голчтой 201900817 дугаартай тоолуур суурилуулсан.

- Тоолуурын хэвийн ажиллагааг хангаж, заалтын тэмдэглэгээг тогтмол хөтөлж, баталгаажуулах шаардлагатай.

11. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, нөхцөл:

- Үйлдвэр нь Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг 2019 онд “Эхмонголын байгаль” ХХК гүйцэтгэж, Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын ямаар

батлуулсан байна. Цаашид байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн 3 дугаар бүлгийн 3.2.3-д заасны дагуу усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арилгах гэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллах шаардлагатай.

12. Онцгой нөхцөл:

- “Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага MNS 6561:2015” стандартаас давсан бохирдолтой хаягдал усыг төвлөрсөн сүлжээнд нийлүүлсэн тохиолдолд Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь заалтын дагуу ус ашиглах эрх цуцлагдах нөхцөл үүсэхийг анхаарах;

- Ус хангамжийн худгаас улирал бүр дээж авч итгэмжлэгдсэн лабораторит шинжилгээ хийлгэж, “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018” стандартын шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлох, шинжилгээний дүнг тайланд хавсаргаж, Туул голын сав газрын захиргаанд ирүүлэх.

13. Холбогдох хууль, дүрэм, журам, норм стандартын дагуу усны зарцуулалтыг тооцох:

- 2023 онд үйлдвэр нь 30'000.0 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэхээр төлөвлөсөн, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын Сайдын 2015 оны А/301 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-оор тооцов.

1 м³ бетон зуурмаг үйлдвэрлэхэд зарцуулах усны хэмжээ: 0.3 м³ /Байгаль орчин, аялал жуулчлалын Сайдын 2015 оны А/301 дүгээр тушаалын 6 дугаар хавсралт/.

2023 онд ашиглах үйлдвэрийн усны хэрэглээг урьдчилан тооцоход:

-Үйлдвэрийн ажилчдын үнд ахуйн усны хэрэглээ:

$$11 \text{ хүн} \times 80 \text{ л/хүн} \times 180 \text{ хон} = 158.4 \text{ м}^3/\text{жил.}$$

-Технологийн усны хэрэглээнд:

$$30'000.0 \text{ м}^3 \times 0.3 \text{ м}^3 = 9'000.0 \text{ м}^3/\text{жил.}$$

Нийт усны хэрэглээ: 9'000.0 м³/жил + 158.4 м³/жил = 9'158.4 м³/жил

Төлбөр ногдох ус- 9'158.4 м³/жил - 158.4 м³/жил = 9'000.0 м³/жил.

14. Холбогдох хууль, тогтоол шийдвэрийн дагуу ногдуулах усны нөөцийн төлбөрийн хэмжээ:

- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.1-т заасны дагуу үнд, ахуйд ашиглах 158.4 м³/жил усыг төлбөрөөс чөлөөлнө.

- Засгийн газрын 2011 оны 302 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ”, Засгийн газрын 2013 оны 326 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ”, Засгийн газрын 2013 оны 327 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр”-ийг тус тус үндэслэн тооцоход, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах 1 м³ усны нөөцийн төлбөрт:

$$9'440 \text{ төг/м}^3 \times 20\% \times 0.1 = 188.8 \text{ төгрөг}$$

9'440 төг/м³-Туул голын сав газарт тогтоосон газрын доорх усны экологи, эдийн засгийн суурь үнэлгээ;

20% - Барилга, барилгын материалын үйлдвэрлэлийн зориулалтаар усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь, хэмжээ;

0.1 - Барилга, барилгын материалын үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашигласан усны шоометр тутамд ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр.

2023 онд ашиглах усны нөөцийн төлбөрийг урьдчилан тооцоход:

$$9'000.0 \text{ м}^3/\text{жил} \times 188.8 \text{ төг} = 1'699'200 \text{ /Нэг сая зургаан зуун ерэн есөн мянга хоёр зуун/ төгрөг}$$

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2-т заасны дагуу усны нөөцийн төлбөрийн орлогыг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор ус ашиглах дүгнэлтээр тогтоосон хувь хэмжээгээр (188.8 төг) Сонгинохайрхан дүүргийн Татварын хэлтсийн дансанд төвлөрүүлнэ.

15. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд усны нөөцийг хэмнэх, эргүүлж ашиглах даалгавар:

- Бохир ус хуримтлуулах сан болон шугам хоолойн битүүмжлэл алдагдах, бохир ус хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж ажиллах;

- Машин механизмын шатах, тослох материалыг ил задгай асгах, хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж ажиллах.

16. Тавигдах шаардлага, цаашид авах арга хэмжээний талаарх зөвлөмж:

- Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д заасны дагуу Нийслэлийн Байгаль орчны газраас ус ашиглах зөвшөөрөл авч, гэрээ байгуулах;

- Ус ашиглуулах дүгнэлтээр ногдуулсан усны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг хугацаанд нь төлөхгүй үйл ажиллагаа явуулбал Усны тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.3 дахь заалтын дагуу ус ашиглах эрх цуцлагдах, Зөрчлийн тухай хуулийн 7.15 дугаар зүйлийн дагуу хариуцлага хүлээх нөхцөл үүсдэгийг анхаарч ажиллах;

- Усны тоолуурын заалтын баталгаа алдагдсан, тоолуурыг шугам хоолойноос салгасан, тоолуургүй үйл ажиллагаа явуулсан тохиолдолд усны нөөц ашигласны төлбөрийг Байгаль орчин, ногоон хөгжил аялал жуулчлалын Сайдын 2015 оны А-301 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-оор тооцож ногдуулахыг анхаарах;

- Гэрээнд зааснаас илүү ашигласан усанд Засгийн газрын 2018 оны 391 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөр тооцох журам”-ын дагуу шатлан өсгөх хэлбэрээр тооцно;

- Усны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5, 17 дугаар зүйлийн 17.1.5-д заасны дагуу сав газрын усны мэдээллийн дэд сан бүрдүүлэхэд шаардлагатай мэдээ тайлан, ус ашиглах зөвшөөрөл, гэрээ, усны нөөц ашигласны төлбөрийн баримт, ус ашиглалтын тайланг 2023 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор Туул голын сав газрын захиргаанд ирүүлнэ;

- Цаашид ус ашиглуулах дүгнэлтийг тухайн жилийн эхний хагас жилд багтаан жил бүр гаргуулж байхыг анхаарах.

БОЛОВСРУУЛСАН:
УНУАЗА-НЫ АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН

Д.УРАНЧИМЭГ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ
ТУУЛ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГАА

16050 Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 2 дугаар хороо,
Чингүнжавын гудамж, Туул голын сав газрын захиргааны байр,
Утас: 7000-3714, Факс: (976) 7000-3714
E-mail: TuulRBA@gmail.com

2023.07.06 № 09/400
танай 2023.07.04-ны № д5/2023 -т

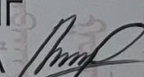
“М КЭЙ АЙ” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ
М.МАНДАХБАЯР ТАНАА

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь заалт, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, 6 дугаар зүйлийн 6.1.2 дахь заалт, 2023 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдрийн 25/2023 дугаартай албан бичгийн дагуу танай компанийн “Бетон зуурмаг үйлдвэр”-ийн 2022 оны хаягдал усны дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хаягдал усны дүгнэлтээр тавигдсан шаардлагыг хангаж ажиллана уу.

Хувийг, Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг дарга, Сонгинохайрхан дүүргийн Татварын хэлтэст.

Хавсралт 1. хуудастай, 1. хувь.

УСНЫ НӨӨЦ, УС АШИГЛАЛТЫГ
ЗОХИЦУУЛАХ АЛБАНЫ ДАРГА П.ЭНХБАЯР

5633648
УЖА0053

ТУУЛ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГАА
“М КЭЙ АЙ” ХХК-ИЙН
ХАЯГДАЛ УСНЫ ДҮГНЭЛТ

2023 оны 07 дугаар
сарын 06

Дугаар ХУ 23/102

Улаанбаатар хот
Утас: 70003714, 70003716

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

1. Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага, захирлын нэр, утас факс, улсын бүртгэлийн болон регистрийн дугаар:

- “М Кэй Ай” ХХК, Гүйцэтгэх захирал М.Мандахбаяр, утас 8881-3668, 9111-1097 Улсын бүртгэлийн дугаар 9011834500, Регистрийн дугаар 2626411.

2. Төслийн нэр, байршил:

- “М Кэй Ай” ХХК-ийн бетон зуурмагийн үйлдвэр нь Сонгинохайрхан дүүргийн 20-р хорооны нутагт, байрлах “Хүнс Трейд” ХХК-ийн 0002459 дугаар бүхий гэрчилгээтэй газрыг түрээслэн үйл ажиллагаа явуулдаг. Солбицол: 47°54'28.67", 106°44'45.6.

3. Хаягдал ус хаях цэгийн байршил, координат:

- Ажилчдын унд ахуйн хэрэглээнээс гарч буй бохир усыг бетон доторлогоотой санд хуримтлуулж, автоцистернээр зөөвөрлөн хотын бохир усны өмнөд коллекторын зориулалтын худагт нийлүүлдэг. Бохир ус татан зайлуулах гэрээг “Ус сувгийн удирдах газар”-тай байгуулсан.

4. Цэвэрлэгээний арга, түвшин:

- Хаягдал бохир усыг дахин цэвэршүүлэн ашигладаггүй.

5. Хаягдал усны хэмжээ, бохирдуулах бодис:

- Тус компанийн хаягдал усны хэмжээг “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-оор тооцов. Жилд 158.4.0 м³/жил.

6. Хаягдал усан дахь бохирдуулах бодисын хэмжээ, төрөл:

- Бохирдуулах бодисын хэмжээг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын Сайд, Барилга хот байгуулалтын Сайдын 2019 оны А-816/218 дугаар хамтарсан тушаалаар батлагдсан “Хаягдал усанд агуулагдах бохирдуулах бодисын жишиг хэмжээг тогтоох тухай” жишиг хэмжээгээр тооцов. Бохирдуулах бодисын төрөл, Органик бодис /Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч/, Бохирдуулах бодисын жишиг хэмжээ: 1.50 кг/м³

7. Ус бохирдуулсны төлбөрийн тооцоо:

- Үйлдвэрийн унд, ахуйн хаягдал усны хэрэглээ: 11 хүн x 80 л/хүн x 180 хон = 158.4 м³

Хаягдал усны хэмжээ (м ³)	Жишиг хэмжээ (кг/м ³)	Бохирдуулах бодис (кг)	Ус бохирдуулсны төлбөр (төг/кг)	Нийт төлбөр, төг
158.4.0 м ³	1.50	238.0	50.0	11'900.0

- Ус бохирдуулсны төлбөр: 11'900.0 /Арван нэгэн мянга есөн зуун/ төгрөгийг Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.4.10, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1-д заасны дагуу 2023 оны 7 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор харьяалах Татварын хэлтсийн дансанд төвлөрүүлнэ.

8. Хууль тогтоомж, дүрэм журам, норм стандартын талаар зөвлөмж:

- “Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага MNS 6561:2015” стандартаас давсан бохирдолтой хаягдал усыг төвлөрсөн сүлжээнд нийлүүлсэн тохиолдолд Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь заалтын дагуу ус ашиглах эрх цуцлагдах нөхцөл үүсэхийг анхаарах;

- Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн Сайдын 2013 оны А-156 дугаар тушаалаар батлагдсан “Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам”-ын 2.1.4, 3.6.1 дэх заалтын дагуу хаягдал усны эх үүсвэрийг тоолууржуулах.

9. Тавигдах шаардлага, цаашид авах арга хэмжээний талаарх зөвлөмж:

2023 оны.....-р сарын .....-ний өдрийн .....
дугаартай ус ашиглуулах гэрээний хавсралт

Усны төлбөрийн тооцоо

Д.д	Гэрээ байгуулсан он	Ашигласан усны хэмжээ			Усны нөөц ашигласны төлбөр /төг/	Тайлбар
		Сав газрын дүгнэлтээр /м³/	Тоолуурын заалтаар /м³/			
			Жилийн эхэнд	Жилийн сүүлд		
1.	2020	5232.0	002721	002763	7929.60 төг	2020/04 дугаартай гэрээ байгуулсан.
2.	2021	5232.0	002763	004590	1827м³ ус ашиглаж 344,937.2 Төгрөгний усны төлбөр төлсөн байна	2021/25 дугаартай ус ашиглах гэрээ байгуулсан.
3	2022	2000	004590	06681	2091м³ ус ашиглаж 394780.8 Төгрөгний усны төлбөр төлсөн байна.	2022 онд 2022/16 дугаартай ус ашиглах гэрээ байгуулсан.
4	2023	9000	008165			2023 онд 2023/24 дугаартай ус ашиглах гэрээ байгуулсан.

**СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРГИЙН
33 ДУГААР ХОРООНЫ ЗАСАГ ДАРГА
ТОДОРХОЙЛОЛТ**

Тахилт 3 дугаар гудамж, 33 дугаар хороо,
Сонгинохайрхан дүүрэг, Улаанбаатар хот, 18173 0005
Утас: (976) 9916 1050
Цахим хуудас: www.shd.mn

2023.10.12 № 2318.
танай _____-ны № _____-т

**「 НИЙСЛЭЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ГАЗАРТ**

Тус хороонд байрлах 188 дугаар цэцэрлэгийн урд талбайд 2023 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр “М Кэй Ай” ХХК нь нийт 200 ширхэг агч болон улиас модыг хорооны албан хаагчид, иргэдтэй хамтран тарьсан нь үнэн болно.

ЗАСАГ ДАРГА

М.ТЭМҮГЭ

Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын
2021 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн
А/154 дугаар тусгааны 2 дугаар хавсралт

**ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН
ДҮГНЭЛТ**
Дугаар **0013071**

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр: "М Кэй Ай" ХХК

Хаяг: С.Х.Д-ийн 20-р хороо, Хүннэ мрбг Саруун урд

Ажлын байрны зориулалт, үйл ажиллагааны чиглэл: Үйлдвэр
Бетон зуурмагийн үйлдвэр

Барилга байгууламжид гал унтраах тоног төхөөрөмж, /гал унтраах автомат болон дохиоллын систем, утаа зайлуулах систем, усан хангамж/ анхан шатны багаж хэрэгсэл, бодис материал зэргийг байрлуулан ашиглахад энэхүү дүгнэлтийг олгоно.
/Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3/
/Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.4/

Олгосон: 2023 он 10 сар 10 өдөр
Хүчинтэй хугацаа: 2025 он 10 сар 10 өдөр хүртэл

Дүгнэлт олгосон:
С.Х.Д-ийн Хурандаа аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/ дарга цолтой А.Л.Тануух

Дүгнэлт гаргасан:
С.Х.Д-ийн аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/ Гал түймрийн улсын хяналтын байцаагч А.Хмаг цолтой Т.Цомхсайхан

/тэмдэг дарна

<p>БАТЛАВ: СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРГИЙН ТАТВАРЫН ХЭЛТСИЙН ДАРГА /Б.ЭНХТӨГТӨХ/ 2023 оны 09 сарын 06 өдөр</p>	<p>БАТЛАВ: СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРГИЙН ТОХИЖИЛТ ЦЭВЭРЛЭГЧЭЭ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ОНБААТҮГ-ЫН ЗАХИРАЛ /Т.ВАНДАНДОРЖ/ 9021057347 5480174 & 02118015 Дугаар 1257/20</p>	<p>PNH LLC БАТЛАВ: ААН БАЙГУУЛЛАГА ХХК ЗАХИРАЛ /М.Н.ХАХЕВАЯР/ Улаанбаатар хот</p>
ХОГ ХАЯГДЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХУРААМЖИЙГ ХУРААХ, ТЭЭВЭРЛЭХ ГЭРЭЭ		
НЭГ. ГЭРЭЭНИЙ ЗОРИЛГО		
<p>1.1 Засаг даргатай байгуулсан гэрээний дагуу дүүргийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгж, төсөвт болон төрийн бус байгууллагуудын ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг цуглуулж ачих, эвэрлэх, үйлчилгээний хураамжийг төвлөрүүлэхэд энэхүү гэрээний зорилго оршино.</p>		
ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ҮНДЭСЛЭЛ		
<p>2.1 Монгол улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.10, 2017 оны 05 дугаар сарын 12-ны өдрийн шинэчилсэн найруулга Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйл, 10 дугаар зүйл, 14 дүгээр зүйлийн 14.2, 41 дүгээр зүйлийн 41.1, 41.3, 41.5, 41.8, 43 дугаар зүйл, Татварын ерөнхий хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2.23, Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн баталсан “Хог тээвэрлэгчийг сонгон шалгаруулах, санхүүжүүлэх, үйлчилгээний хураамжийг төвлөрүүлэхэд мөрдөх журам”, Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааны 2022 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрийн 10/01 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн дор дурдсан нөхцөлүүдийг харилцан хиролцож байгуулав.</p>		
<p>2.2 Энэхүү гэрээг</p>		
<p>НЭГ ТАЛААС: Сонгинохайрхан дүүргийн татварын хэлтэс /цаашид татварын байцаагч гэх/, Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх “Тохижилт Цэвэрлэгчээ Үйлчилгээ” ОНБААТҮГ /цаашид тээвэрлэгч гэх/с</p>		
<p>НӨГӨӨ <u>М Кэй Ай /2022.6.11/</u> ТАЛААС: <u>иргэн, аж ахуй</u> нэгж, албан байгууллага /доогуур зураг/ <u>Бетон зуурмаг</u> үйл ажиллагааны чиглэлтэй /цаашид үйлчлүүлэгч гэх/ нар харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулав.</p>		
ГУРАВ. ГЭРЭЭНИЙ ХУГАЦАА		
<p>3.1 2023 оны 01-р сарын 01-ны өдрөөс эхлэн 2023 оны 12-р сарын 31 өдрийг дуустал хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.</p>		
ДӨРӨВ. ТАТВАРЫН ХЭЛТСИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ		
<p>4.1 Татварын хууль тогтоомжид заасны дагуу татварын байцаагч нь сар бүрийн 25-ны дотор гэрээнд заасан үнийн дүнгээр хог хаягдлын хураамжийг хураан авах эрхтэй.</p>		
<p>4.2 Гэрээнд зааснаар үйлчлүүлэгч нь гэрээний үүргийг биелүүлээгүй болон биелүүлэхээс татгалзсан тохиолдолд татварын алба нь Татварын ерөнхий хуулийн 55 дугаар зүйлээс 73 дугаар зүйлд заасан процесс ажиллагааг хийх эрхтэй.</p>		
<p>4.3 Аж ахуй нэгж, байгууллагын авлага, өглөгийн мэдээг 7 хоног бүрийн 3 дахь өдөр тээвэрлэгч байгууллагатай тооцоо нийлж байх үүрэгтэй.</p>		
<p>4.4 Татварын байцаагч нь аж ахуй нэгж байгууллага бүрээс хог хаягдлын хураамжийг тогтсон хугацаанд, тогтмол хурааж тээвэрлэгч байгууллагын ажилт хийх боломжийг хангах үүрэгтэй.</p>		
<p>4.5 Аж ахуй нэгжээс нэхэмжлэлээр хураасан хог хаягдлын хураамжийн задаргааг тээвэрлэгч байгууллагад дараа сарын 3-ны дотор аж ахуй нэгж, байгууллага гаргаж өгөх.</p>		
ТАВ. ТЭЭВЭРЛЭГЧ БАЙГУУЛЛАГЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ		
<p>5.1 Тээвэрлэлт хийсэн аж ахуй нэгж, байгууллагын авлага, өглөгийн мэдээг 7 хоног бүрийн 3 дахь өдөр Татварын хэлтэстэй тооцоо нийлж байх үүрэгтэй.</p>		
<p>5.2 Гэрээний үнийн дүн болон ачуулж байгаа хог, тээвэрлэлтийн зардал бодит байдал дээрээ хоорондоо нийцэхгүй тохиолдолд тээвэрлэгч байгууллагаас татварын хэлтэст Сонгинохайрхан дүүргийн ИТХ-ийн 10/01 дугаар тогтоолд заасан тарифын дагуу үнийн санал гаргаж гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулах эрхтэй.</p>		
<p>5.3 Үйлчлүүлэгчийн хог хаягдлыг тээвэрлээгүйтэй холбоотой гомдол гаргавал тооцоо нийлж, протокол үйлдэж, тээвэрлэлтийн баримтаар нотлогдоогүй бол хохирлыг тээвэрлэгч байгууллага барагдуулах үүрэгтэй.</p>		

6.4 Хог хаягдлын өчилт хийсэн хуудас, нэхэмжлэлийг сар бүрийн 20-ны дотор Татварын хэлтэст өгч, өчилт хийсэн аж ахуй нэгж, иргэн, албан байгууллагын мэдээллийг гаргаж өгөх үүрэгтэй.

6.5 Тээвэрлэгч байгууллага нь Татварын хэлтэстэй тооцоо нийлсний үндсэн дээр хог хаягдлын хураамжаа 3 сараас дээш төлөөгүй иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагын хогийг тээвэрлэхгүй.

ЗУРГАА. ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

6.1 Өөрийн гаргасан ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг тогтсон хогийн цэгт хаях болон өвөр хэмжээнээс хамаарч хогны захиалгыг урьд өдөр нь тээвэрлэгч байгууллагын 70000818, дугаарын утсанд ажлын цагаар дуудлага өгнө. Гэрээнд завсан тарифийн дагуу тогтмол рейсийн тоогоор тээвэрлүүлэх.

6.2 Татварын байцаагчаас хог хаягдлын хураамж тушаасан баримт, Тээвэрлэгч байгууллагаас хог хаягдлыг ачуулсан баримтыг шаардан авах эрхтэй.

6.3 Захиалгаар болон тогтсон хуваарийн дагуу очсон тээвэрлэгч авто машиныг хоосон буцаасан, халуун үнс нурамтай, цогтой, хөлдүү хог хаягдал зэргээс шалтгаалж хог ачих, тээвэрлэх, нөхцөл боломжийг бүрдүүлээгүй, тохиолдолд гарсан зардлыг тухайн аж ахуй нэгж байгууллага болон иргэн өөрөө хариуцна.

6.4 Үйлчлүүлэгч нь тогтсон хугацаанд татварын байцаагчид гэрээний дагуу хог хаягдлын хураамжийг төлж байх. Тээвэрлэгч байгууллагад тогтсон хугацаанд, зориулалтын цэгээс, уут саванд хийсэн хог хаягдлыг саадгүй ачуулах үүрэгтэй.

6.5 Ажиллаагүй гэсэн шалтгаанаар хог хаягдлын хураамж төлөөгүй аж ахуй нэгж, иргэн, албан байгууллага тухайн харьяалагдах хорооноос ажиллаагүй гэсэн албан бичиг авч баримтжуулах үүрэгтэй.

6.6 Хог хаягдлын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2.2-т звасны дагуу шаардлага хангасан зориулалтын хогийн савтай байх үүрэгтэй.

ДОЛОО. ТӨЛБӨР ТООЦОО

7.1 Эрх зүйн баримт бичиг болон стандартад өөрчлөлт орсон тухайн цаг үед гэрээ байгуулсан талуудаас санал оруулах нь нээлттэй.

7.2 Үйлчлүүлэгч /Рейсийн/ үйлчилгээний хураамжийг Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2022 оны 10/01 дугаар тогтоолоор тогтоосон тарифын дагуу /сар бүрийн .....төгрөг/, /улиралд .....төгрөг/, /жилд .....төгрөг/, /захиалгаар 150000 төгрөг/ төлбөрийг төлнө.

7.3 Татвар төлөгч нь хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг төлбөрийн даалгаврыг үүсэн банкинд төлнө.

7.4 Татварын хэлтэс нь хураасан мөнгөн дүн болон төлбөр өгсөн аж ахуй нэгж, байгууллагын нэрсийг сар бүрийн 05-ны дотор гаргаж, тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулах үүрэгтэй.

7.5 Хүний гараар ачих боломжгүй, тусгай техник хэрэгсэл ашиглах шаардлагатай хогийг тээвэрлэгч байгууллагаас тусгай машин, техник гаргаж ачуулсан тохиолдолд гарах зардлыг хариуцсан этгээдээр нэмж гаргуулна.

НАЙМ. ГЭРЭЭ ЗӨРЧИГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

8.1 Энэхүү гэрээтэй холбоотой гарсан маргааныг харилцан тохиролцох бөгөөд шийдвэрлэж чадахгүй нөхцөлд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлүүлнэ.

8.2 Гэрээний биелэлт дээр татварын хэлтэс тээвэрлэгч, үйлчлүүлэгч байгууллагууд харилцан хяналтавьж ажиллана.

8.3 Үйлчлүүлэгч автомашинд сул зогсолт үүсгэж, буцаасан тохиолдолд хураамжийн үнийн 50 хувийг тээвэрлэгчид төлөх үүрэгтэй.

8.4 Энэхүү гэрээний 4.4-д завсныг хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгуулах, Хог хаягдлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлд завсны дагуу арга хэмжээг авна.

8.5 Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг хугацаандаа төлөөгүй тохиолдолд хугацаа хэтэрсэн хоног тутамд 0.5 хувиар алданги тооцно.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН

Сонгинохайрхан дүүргийн “Тохижилт цэвэрлэгээ үйлчилгээний төв ОНӨААТҮГ” төлөөлж:
Албан тушаал: Хуулийн зөвлөх
Нэр: Ж. Амарсанаа
Гарын үсэг /...../

Аж ахуй нэгж, байгууллагыг төлөөлж:
Албан тушаал: Үйлдвэрлэлийн хөгжлийн
Нэр: Мөнхбаяр
Гарын үсэг /...../
Утас: 91111193
Хаяг: СХД - 60P ХӨРӨӨ, ОРБИТ.

**“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс, Улаанбаатар хил, Сонгино Хайрхан
зүүрэг, 19-р хороо, ҮЗС, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartkonsalting@gmail.com

Зөвшөөрөгч: “М Кэй Ай” ХХК
Дээж авсан цэг: “М Кэй Ай” ХХК, СХД 20-р хороо
Сорьц авсан огноо: 2023 оны 08 сар 29 өдөр
Шинжилгээ хийсэн огноо: 09 сарын 04
Харуулах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЦ, ds/m	Ялтмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солидох суурьд, мг-экв/100 г		Шингээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ²⁺	Mg ²⁺	Р ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	8.90	0.027	0.063	0.64	1.44	0.37	10	10	1.1	13

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	
Дээж 51								
1	0-20	49.5	30.1	9.3	5.8	3.3	1.9	11.0

3. ХӨРСНИЙ ЭРҮҮЛ АХУЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН, ИГР ХӨРСӨНД

№	Дээжний дугаар	Нийтийн тоо MNS6341:2012	Гэдэсний сахиуцрын төгр (E.coli)MNS 5367:2004		Анаэробын (C.f.pertrogens) MNS 6341:2012	
		Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
Дээж 1						
1	Дээж 1	8.2*10 ⁷	1	1	0.1<	1
Дээж 2 хөгийн цэг						
1	Дээж 2	4.5*10 ⁷	0.1	2	0.1<	1
Дээж 3 нүрсэн жорлон						
3	Дээж 3	9.0*10 ⁷	1	1	0.1<	1

Нарт ШУУН Консалтинг ХХК

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮСГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartshuun@nartshuun.com

№ 23/09-04-1

Захиалагч: “М Кэй Ай” ХХК
Дээж авсан цэг: “М Кэй Ай” ХХК, СХД 20 хороо
Сорьц авсан огноо: 2023 оны 08 сар 29 өдөр
Уст шэгийн төрөл: гүний хуааг-МК-1
Зориулалт:
Харуулах утас:
Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	Г дм ³			Анион	Г дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	62.00	3.09	67.11	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	16.00	1.32	28.56	HCO ₃ ⁻	246.00	4.03	87.42
Fe ⁺⁺⁺	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	16.00	0.45	9.79
K ⁺	1.00	0.03	0.56	SO ₄ ⁻	0.00	0.00	0.00
Na ⁺	4.00	0.17	3.77	NO ₃ ⁻	8.00	0.13	2.80
Дүн	83.00	4.61	100.00	Дүн	270.00	4.61	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

$\sum_{Ca+Mg}$ 353 мг/л

HCO₃ ийн хагасыг хассан анион,
катионуудын нийлбэр: 230 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй,

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 189 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 4.41 мг-экв/л

/ бага хатуулагтай ус

Урвалын орчин: рН- 7.56

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

EC -0.470 ds/m

TDS: 259 ppm

$$M(0.35) = \frac{HCO_3 \ 87 \ [Cl \ 10]}{Ca \ 67 \ Mg \ 29}$$

Химийн бүрэлдэхүүнгээрээ: Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн цэмцэг
буюу дунд тэрлийн эрдэмжлэнтэй, бага хатуулагтай ус.

“Усныг ус: Эрүүл аюулын шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэмлэх MNS0900:2018” –
стандартын шаардлагыг хангаж байна.

Жиш: усны сорьцтэй шийжүүлсэн байгууламт хэв гүйц харьцаа гүйцэтгэсэн байна.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ: *Г. Солонго* Д.ЭНХЧИМЭГ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: *Г. Солонго* Ph.D, Дэд проф

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сосонго Хайрхан
дүүрэг, 16-р хороо, УЗЖ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836
E-mail: nartconsulting@gmail.com

Захиалгач: “Эх монголын байгаль” ХХК
Дээж авсан цэг: “М Кэй Ай” ХХК, СХД 20-р хороо, Хуааг орчим
Сорил явсан огноо: 2023 оны 06 сар 15 өдөр
Шинжилгээ хийсэн огноо: 06 сарын 19
Харилцах утас:

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солидох сууринд, мг-ж/100 г		Шөн тээгээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ²⁺	Mg ²⁺	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1 Ногоон байгууламж											
1	0-20	8.55	0.044	0.107	0.68	1.6	0.22	11	14	3.0	31

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1 Ногоон байгууламж								
1	0-20	30.3	29.7	23.4	6.3	7.5	2.7	16.6

3. ХӨРСНИЙ ЗРҮҮЛ АХУЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН, ИР ХӨРСӨНД

№	Дээжийн дугаар	Нангиаа тоо MNS6341-2012	Гэдэсний савханарын титр (E.coli)/MNS 5367-2004		Алархайм (C.f.pneumoniae) MNS 6341-2012	
		Шинжилгээний хариу	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг	Шинжилгээний хариу	Бохирдлын зэрэг
Хогийн цэг						
1	Дээж 2	4.5*10 ⁷	0.1	2	0.1<	1
Хуааг орчим						
2	Дээж 1	8.4*10 ⁷	1	1	0.1<	1

4. ХӨРСНИЙ ХҮҮНД МЕТАЛШЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Сг	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1 Худал орчим	0-10	25.0	22.2	0.0	56.5	40.7	10.4
Дээж 2 хөдөөн цэг	0-10	12.5	19.5	0.0	42.0	37.8	9.1
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850:2019							
Эсвэрлэл хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах нэгж: * Ж.м: Эвсгүү шинжилгээний лаборатори нь туршиг үзлийн бэлтгэлд хамрагддаг

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЭЭНИЙ АРТЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агуулгын үзүүлэлтүүд)
MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний металлын бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Зүүрэг дэхим
Шинжилгээний Стандарт MNS 3297:2019, Хүнд металлуудыг -хавд дарсанд атом шинжилгээний
спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ

ХУУГАНЦЭЦЭГ, ДЭНХЧИМЭГ
Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

Нэрт ШҮҮН Консалтинг ХХК

ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ТӨВ ЛАБОРАТОРИ

17043, Үйлдвэр 2-4, Чингисийн өргөн чөлөө гудамж,
Хан-Уул дүүрэг, 20-р хороо, Утас: 11-341818
E-mail: bahztl@gmail.com

СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он/№ : 2023/A-221
Сорьц ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : “Эх Монголын Байгаль” ХХК
Сорьцын авсан хүний нэр, албан тушаал : Д.Сувд агаарын хэсэг
Сорьцын тоо, төрөл : 2 агаар, 2 дуу чимээ
Сорьц авсан огноо : 2023.08.28
Сорьцын тодорхойлолт : Улаанбаатар хот СХД 20-р хороо
МКИ ХХК
Бетон зуурмагийн үйлдвэр
Шинжилгээний аргын стандарт : MNS 17-2-5-12:2021, MNS 17-2-5-11:2021
MNS 5002:2000, САЗ А07-2016
Шинжилсэн огноо : 2023.08.31
Хуудасны тоо : 1/1
Үр дүн :

№	Сорьц авсан цаг	Сорьц авсан өдөр	Сорьц авсан цаг	Хүхэрлэг хий	Азотын давхар исэл	Нийт тоос /TSP/	Дуу чимээ
							ДБА
1	Үйлдвэр орчим	VIII/28	13:40	0.013	0.018	0.047	42
2	Үйлдвэрийн зүүн талаас	VIII/28	14:10	0.012	0.012	0.034	40
Агаарын чанарын техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016 (20 минутын хэмжилт)				0.450	0.200	0.500	60

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн инженер:

Хянаж баталгаажуулсан:
Байгаль орчны шинжилгээний хэлтсийн дарга

Э.Оюунтуяа

Б.Бархасрагчаа

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хүчинтэй

ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН
ТӨВ ЛАБОРАТОРИ

17043, Үйлдвэр 2-4, Чингисийн өргөн чөлөө гудамж,
Хан-Уул дүүрэг, 20-р хороо, Утас: 11-341818
E-mail: bohzi@gmail.com

СОРИЛТЫН ДҮН

Дугаар он/№	: 2023/A-153
Сорьц ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас	: “Эх монголын байгаль” ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал	: Б.Батхшиг агаарын хэсэг
Сорьцын тоо, төрөл	: 2 агаар, 2 дуу чимээ
Сорьц авсан огноо	: 2023.06.15
Сорьцын тодорхойлолт	: СХД,20-р хороо, “М Кэй Ай” ХХК Бетон зуурмагийн үйлдвэр
Шинжилгээний аргын стандарт	: MNS 17-2-5-12:2021, MNS 17-2-5-11:2021, CA3 A07-2016
Шинжилсэн огноо	: 2023.06.19
Хуудасны тоо	: 1/1

Үр дүн :

№	Сорьц авсан цэг	Сорьц авсан өдөр	Сорьц авсан цаг	Хүхэрлэг хий	Азотын давхар исэл	Нийт тоос /TSP/	Дуу чимээ
					мг/м ³		ДБА
1	Үйлдвэр орчмоос	VI/15	12:45	0.012	0.027	0.070	58
2	Түүхийн эдийн талбайгаас	VI/15	13:20	0.015	0.028	0.054	40
Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016 (20 минутын хэмжилт)				0.450	0.200	0.500	60

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн инженер:

Хянаж баталгаажуулсан инженер:

Д.Түмэндэлгэр

Б.Алтантуяа

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хүчинтэй